

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему: **ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В
УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ
ЗАСАДИ**

Виконала: студентка 6 курсу 636-з групи

Галузі знань:

28 Публічне управління та адміністрування

Спеціальності:

281 Публічне управління та адміністрування

Саркісян Меланія Камівна

Керівник: кандидат політичних наук, доцент

Громадська Наталя Анатоліївна

Рецензент: кандидат історичних наук, доцент

Малиновська Наталія Леонідівна

м. Миколаїв – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	8
1.1. Стан наукової розробки проблеми.....	8
1.2. Теоретико-методологічні засади вивчення державної інформаційної політики України.....	15
1.3. Визначення концепту державної інформаційної політики України...	19
РОЗДІЛ 2	
ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	29
2.1. Стан та тенденції розвитку державної інформаційної політики України.....	29
2.2. Нормативно-правова база дослідження державної інформаційної політики України.....	38
2.3. Механізми впровадження державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів.....	48
РОЗДІЛ 3	
ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	56
3.1. Основні результати імплементації досвіду щодо формування державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.....	56
3.2. Шляхи вдосконалення та модернізації державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.....	64
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Державна інформаційна політика сучасної України направлена на розбудову нового інформаційного суспільства, що є запорукою ефективного соціально-політичного руху в нашій країні та зміцнення її статусу й суверенітету. Надзвичайно важливим на сьогодні уявляється створення належного нормативно-правового підґрунтя формування інформаційної сфери задля мінімізації та регулювання впливу небезпечних інформаційних дій. До того ж, створення безпечних умов функціонування інформаційної сфери в нашій країні активізує його інтеграцію в міжнародний інформаційний простір. Тобто, державні органи влади повинні здійснювати належні заходи моніторингу інформаційної безпеки в системі громадянин - громадянське суспільство - держава щодо забезпечення законодавчого контролю відносин у державній інформаційній політиці.

Державна інформаційна політика України на сьогодні характеризується розширенням кола суспільних відносин, що потребують від державних органів влади відповідного правового забезпечення та наявності чіткого механізму впровадження в дію низки нормативних документів.

Незважаючи на наявність у науковому обігу значної кількості досліджень, присвячених дослідженню питання формування та функціонування державної інформаційної політики України, особливої актуальності набувають дослідження інформаційної сфери під впливом інформаційної безпеки в рамках євроінтеграції.

У зв'язку з цим, для посилення ефективності впровадження інформаційної політики доцільним уявляється проаналізувати та співставити зарубіжний досвід розвинених країн світу у інформаційній сфері та імплементувати кращі світові практики на українську реальність.

Серед значної кількості монографій, дисертаційних досліджень, наукових статей, присвячених різним засадам державної інформаційної

політики України на значну увагу заслуговують роботи українських учених В. Антонюка, І. Арістової, А. Голобуцького, Л. Губерського, В. Іванова, Ю. Мохової, Ю. Нестеряка, Г. Почепцова, О. Рябоконя, С. Руденка, О. Сосніна, О. Старіша, І. Чижа, С. Чукута, О. Шевчука, С. Шустенка та ін. Проте увага в них зосереджена переважно на дослідженні формування та діяльності державної інформаційної політики, а також стрімкому розвитку інформаційного суспільства і його інтелектуалізації.

Ряд таких українських науковців як О. Григор, Л. Губерський, В. Конах, Є. Макаренко, В. Машликін та ін. у своїх напрацюваннях висвітлювали теоретичні основи та методологічні засади впровадження державної інформаційної політики. Більш того, акцентувалася увага на досвіді реалізації державної інформаційної політики в стабільно-розвинених країнах світу щодо організації й координації суспільного мовлення, нормативного-правового забезпечення його основних напрямів і завдань, тощо.

Особливої уваги потребує дослідження пріоритетних напрямів інформаційної політики держави, оскільки обґрунтоване їх виокремлення надасть можливість зосередити зусилля вчених, науковців, працівників відповідних органів державної влади та інститутів громадянського суспільства на врегулюванні важливих сфер суспільно-політичного життя, а також реалізації комплексу задач, що направлені на втілення у життя ключових норм державної інформаційної політики.

Однак, варто звернути уваги на наукові доробки щодо визначення ролі євроінтеграційного чинника в процесі розбудови інформаційного суспільства з врахуванням тенденцій його трансформації, що і обумовило вибір і актуальність даної наукової роботи.

Об'єкт дослідження: державна інформаційна політика України.

Предмет дослідження: організаційно-правові засади державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.

Метою дослідження є виявлення особливостей державної інформаційної політики України з визначенням її основних напрямів і результатів

впровадження та виявленям можливих шляхів вдосконалення і модернізації відповідно до євроінтеграційного розвитку України.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання** дослідження:

- з'ясувати стан наукової розробки та теоретико-методологічні засади вивчення державної інформаційної політики України;
- визначити концепт державної інформаційної політики України;
- висвітлити стан та тенденції розвитку державної інформаційної політики України;
- узагальнити нормативно-правову базу розвитку державної інформаційної політики України;
- виокремити механізми впровадження державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів;
- виявити основні результати імплементації досвіду щодо формування державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції;
- запропонувати можливі шляхи вдосконалення та модернізації державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.

Методологія та методи дослідження. Під час дослідження автор використовував як загальнонаукові так і спеціальні методи дослідження, що зумовлюється особливістю предмету наукової роботи. В основу написання даної наукової роботи покладено структурно-функціональний підхід, у результаті якого дослідження вказаної тематики мало комплексний характер.

Структурно-функціональний метод дослідження став у нагоді під час дослідження інформаційної політики, що повинна закласти фундамент розвитку громадянського суспільства та сформувати єдиний інформаційний простір України з входженням його на міжнародний рівень. Метод структурного моделювання застосований для визначення оновленої Концепції державної інформаційної політики України.

Застосування порівняльного методу дослідження надало можливість здійснити порівняльний аналіз становлення та механізму функціонування

державної інформаційної політики як в Україні, так і в інших розвинених країнах світу.

Дедуктивний та індуктивний методи наукового пізнання були використанні під час визначення та узагальнення основних категорій даного дослідження у широкому та вузькому їх сенсі.

При роботі із нормативно-правовою базою функціонування державної інформаційної політики України використовувався інституційно-нормативний підхід, що зорієнтував автора на виявленні наявних переваг та недоліків існуючого українського законодавства в інформаційній сфері.

Поєднання ситуативного та перспективного підходів дало можливість простежити сучасні тенденції функціонування державної інформаційної політики та засобів масової інформації з виокремленням державного інформаційного простору як одного з елементів глобального інформаційного простору.

Наукова новизна отриманих у процесі дослідження результатів полягає в тому, що:

уперше:

- комплексно проаналізовано організаційно-правові засади державної інформаційної політики України під впливом євроінтеграції в системі «громадянське суспільство – органи державної влади» з порівнянням кращих європейських практик в інформаційній площині та можливістю їх імплементації на українську практику.

удосконалено:

- напрями модернізації державної інформаційної політики України з урахуванням кращого позитивного досвіду розвинених країн світу.

дістали подальшого розвитку:

- наукові підходи до розробки теоретико-методологічного підґрунтя сучасної моделі державної інформаційної політики України.

Практичне значення роботи полягає у комплексному дослідженні державної інформаційної політики України з визначенням її основних напрямів

та результатів впровадження та виявлення можливих шляхів вдосконалення і модернізації відповідно до євроінтеграційного розвитку України.

Матеріали наукової роботи варто використовувати у роботі державних та недержавних установ України, інституцій та відомств, що пов'язані з функціонуванням державної інформаційної політики.

Окремі пункти даної роботи відносно залучення кращих інформаційних практик розвинених країн світу стануть у нагоді під час розробки та затвердження різних програм національного й міського значення щодо імплементації їх на українську практику.

До того, отримані висновки та результати наукової роботи доцільно залучити до процесу оновлення та модернізації основних напрямків і положень державної інформаційної політики, що направлена на зближення до європейського інформаційного співтовариства.

Також основні положення роботи можуть використовуватися науково-педагогічними працівниками під час викладання лекційних матеріалів для підготовки фахівців різних спеціальностей у вищих навчальних закладах України. Тематика даної роботи є актуальною та перспективною для проведення різного роду «круглих» столів, «вебінарів», конференцій регіонального, національного та міжнародного масштабів.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів і восьми підрозділів, висновків, а також списку використаних джерел у кількості 100 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 93 сторінки, з них основного тексту 82 сторінки, розділу з охорони праці __ сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

1.1. Стан наукової розробки проблеми

Процеси глобалізації та трансформації, що наразі відбуваються у всьому світі, пов'язані з активним розповсюдженням нового інформаційного суспільства та їх впливу на становлення всіх громадянських інститутів. Адже активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій здійснює помітний вплив на різні складові функціонування громадянського суспільства і держави та стають системоутворюючим елементом їхньої життєдіяльності. Тому в умовах глобального соціуму людині вкрай важливо вирішувати завдання щодо освоєння принципово нового для неї інформаційного простору. Адже виникають нові виклики, що полягають у необхідності зміни звичайного середовища життєдіяльності на новий інформаційний світ із глобальними, економічними, соціальними, культурними зв'язками. Тобто, відбувається активізація поширення інформаційної культури серед населення, що помітно впливає на їх звичне життя.

Розвиток державної інформаційної політики в Україні можливий за умови застосування комплексного підходу щодо стратегічного бачення інформатизації громадянського суспільства, що координується існуючими соціальними, економічно-політичними, освітньо-культурними пріоритетами країни та світовим досвідом [88]. При цьому важливим завданням держави уявляється забезпечення громадянам законного права на одержання, використання і зберігання інформації, з одного боку, та вільне волевиявлення своєї думки для розвитку різних сфер, з іншого. Окрім того, держава також має пропагувати та просувати власні інформаційні ресурси на міжнародний рівень.

Особливої уваги потребує дослідження пріоритетних напрямів інформаційної політики держави, оскільки обґрунтоване їх виокремлення надасть можливість зосередити зусилля вчених, науковців, працівників відповідних органів державної влади та інститутів громадянського суспільства на врегулюванні важливих сфер громадянського життя, а також впровадження низки задач, що направлені на реалізацію у життя ключових положень державної інформаційної політики [42].

Важливим на сьогодні уявляється розробка та ухвалення відповідних стратегічних документів щодо ефективного впровадження державними органами влади основних напрямів діяльності державної інформаційної політики. Адже її реалізація повинна відбуватися під впливом сукупності конституційних механізмів та організаційних заходів, що повинне призвести до наступних позитивних моментів:

- об'єднання найбільш важливих та необхідних інтересів та пріоритетів людини, громадянського суспільства та держави в сфері інформаційної діяльності;
- контроль за недопущенням незаконного поширення, застосування і порушення цілісності інформації.

Більш того, надзвичайно важливим, на сьогодні уявляється і створення належного нормативно-правового підґрунтя формування та розвитку інформаційної сфери задля мінімізації та регулювання впливу небезпечних інформаційних дій. До того ж, доцільно створити безпечні умови функціонування інформаційного простору України задля його інтеграції в міжнародний світовий простір.

Сьогодні, наша країна обрала євроінтеграційний вектор розвитку. Тому, з огляду на це, для кращого удосконалення та модернізації основних напрямів державної інформаційної політики важливим є вивчення вже впровадженого досвіду програмно-стратегічного забезпечення інформаційної політики розвинутих країн світу, який може бути запозичений Україною у процесі становлення української державної інформаційної політики.

Отже, доцільним є дослідження позитивного досвіду законодавчого, програмного та стратегічного забезпечення діяльності інформаційної політики розвинутих країн світу, що може бути імплементованим на українську практику у процесі становлення і розвитку державної інформаційної політики нашої держави.

Нині, українська державна інформаційна політика є важливою частиною як зовнішньої так і внутрішньої політики України та охоплює усі сфери громадянського суспільства. Особливістю даної політики є те, що вона повинна бути цілісною, вивіреною та незалежною від різних зовнішніх та внутрішніх факторів. Відповідно, актуальним та затребуваним, на сучасний час, є проведення комплексного дослідження цілей, мети, основних завдань й напрямів становлення і розвитку державної інформаційної політики, що направлена на забезпечення формування, застосування, контроль та безпека державних інформаційних ресурсів України.

Наразі, в українській науковій думці існує значний масив літератури, предметом вивчення якої виступає державна інформаційна політика. Проте відповідну увагу в них направлено переважно на вивченні загальнотеоретичних аспектів формування та діяльності державної інформаційної політики. Однак, існує необхідність продовження наукових розробок у сфері дослідження інформаційної політики України під впливом євроінтеграції, особливо в сучасний період розвитку нашої країни.

У сучасних вітчизняних наукових доробках таких науковців як: В. Антонюка, І. Арістової, В. Білоуса, А. Гальчинського, О. Голобуцького, В. Горбатенка, Г. Почепцова, С. Руденка, О. Сосніна, О. Старіша, І. Чижа, С. Чукута, О. Шевчука, висвітленні окремі теоретичні та практичні аспекти формування інформаційного суспільства та участі у ньому держави.

Основні фундаментальні засади інформаційного суспільства та інформаційної політики висвітлюються у дослідженнях В. Брижко, Р. Броун, У. Дайзарда, Р. Дарендорфа, Л. Ірвінг, М. Кастельса, Г. Почепцова та ін.

Питання щодо забезпечення безпеки інформаційної політики в державі та її організації розглядаються у працях А. Голобуцького, Г. Головка, С. Домбровської, В. Косевцова, Ю. Машкарова, В. Садкового, В. Стрельцова та ін. Однак їх наукові напрацювання в більшій мірі направлені на аналіз та дослідження теоретичних проблем функціонування інформаційного суспільства, його правового регулювання з боку державних органів влади чи виключно технічним аспектам реалізації інформаційних технологій. Однак, у той же час, недостатньо розробленим залишається питання впровадження інформаційної безпеки держави в період становлення інформаційного суспільства та його перехід до більш сучасно-нових принципів публічного адміністрування, міжсекторної взаємодіяльності та взаємовідповідальності.

Філософські та політологічні наукові розвідки, що присвячені зародженню і розвитку інформаційного суспільства, висвітлено в наукових працях відомих зарубіжних дослідників: Д. Бела, Е. Бредлі, П. Бурдье, М. Кастельса, П. Лазарфельда, Т. Парсонса, М. Пората та ін. Кожен з них дає своє філософське обґрунтування подальшого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та їх використання. На їхнє переконання, засоби масової комунікації є одним із найважливіших засобів контролю за діяльністю інститутів влади, які покликані задовольняти потреби суспільства в інформації і суспільній комунікації.

Ряд таких українських науковців, як Л. Губерський, В. Конах, Є. Макаренко, Г. Почепцов та ін. у своїх доробках уважно розглядали теоретичні та методологічні основи впровадження державної інформаційної політики [2]. Також вказані дослідники вивчали та аналізували аспекти досвіду впровадження державної інформаційної політики в розвинутих країнах світу в питаннях організації суспільного радіо та телемовлення, його законодавчого забезпечення тощо [88].

Питання щодо творення та функціонування державної інформаційної політики посідають чільне місце в дослідженнях науковців А. Воробйова, А. Грабельникова, Е. Тавокіна. Зокрема, А. Грабельников убачає, що

інформаційне суспільство може формуватися там, де вже створене сприятливе соціальне середовище, коли кілька відсотків населення можуть забезпечити харчуванням решту і дати їм можливість реалізуватись в інших сферах [7, с. 291].

Серед значної кількості книг, монографій, дисертацій, наукових статей, присвячених різним аспектам державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції, на особливу увагу заслуговують роботи українських учених В. Антонюка, І. Арістової, Л. Губерського, Ю. Нестеряка та узагальнена монографія вітчизняних науковців Національного інституту стратегічних досліджень, в якій зазначено, що початок дослідження проблематики розвитку інформаційної сфери України (у тому числі й у контексті глобального розвитку) вітчизняними фахівцями датується кінцем 90-х рр. ХХ століття.

Варто виділити монографію українського дослідника Ю. Нестеряка «Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади» [43], у якій висвітлено теоретичні основи діяльності державної інформаційної політики як багатофункціонального елемента в системі державного управління та запропоновано авторську методику формування комплексних механізмів впровадження державної інформаційної політики в Україні з урахуванням національної та культурної самобутності інформаційного простору України та глобальних світових тенденцій до фрагментації традиційної ідентичності.

Так, І. Арістова у монографії «Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти» розкриває головну мету діяльності державної інформаційної політики, а точніше - становлення відкритого інформаційного простору та його інтеграцію у світовий міжнародний інформаційний простір, враховуючи при цьому державні пріоритети та особливості країни під час забезпечення інформаційної безпеки на внутрішньодержавному і міжнародному рівнях [2, с. 24-30].

Узагальнення досліджень відносно функціонування державної інформаційної політики було проведено вітчизняними науковцями Національного інституту стратегічних досліджень [94, с. 411]. Зокрема, зазначено, що питання становлення та діяльності інформаційної сфери України системно опрацьовується вітчизняними фахівцями з кінця 90-х рр. ХХ ст.

Велику увагу проблемам інформаційного забезпечення життєдіяльності суспільства в процесі становлення суверенної України приділяв у своїх працях упродовж кількох останніх десятиріч ХХ ст. відомий український дослідник А. Москаленко. Так, на його переконання, економічне, політичне і духовне життя України в період затвердження її державності передбачає інформаційне забезпечення об'єднання громадянського суспільства. А вся система засобів масової комунікації, незважаючи на низку платформ й напрямів, повинна визначати основи загальнолюдських цінностей, соціально-політичного плюралізму, сприяти розкриттю творчого потенціалу громадянського суспільства з точки зору національних пріоритетів [40, с. 5].

Вітчизняними дослідниками С. Демським та С. Павлюком уперше комплексно досліджено та структуровано інформаційне законодавство України, яке охоплює понад 240 законодавчих актів, прийнятих органами державної влади в галузі регулювання інформаційних відносин [62, с. 3]. Спробу проаналізувати світовий досвід правового регулювання функціонування нових засобів масової інформації здійснили медіа-експерти Д. Проценко та Д. Тупчієнко [49, с. 2].

Політичний та культурологічний аспекти відносно ролі та місця засобів масової комунікації та інформації в період низки суспільних трансформацій українського суспільства в умовах глобальних процесів на початку ХХІ ст. розглянуто в докторській дисертації О. Гриценко [8, с. 8]. Зокрема, висвітлено питання відкритості інформаційної системи як одного з головних елементів політико-соціокультурної інтеграції українського суспільства, а також вплив мас-медіа на становлення політичної культури та політичного світогляду.

Таким чином, проведений автором роботи аналіз наукової розробки даної тематики, дозволяє виокремити кілька ключових підстав. Так, наразі вітчизняні науковці й дослідники у своїх доробках визначають важливі засади взаємодії української держави із засобами масової комунікації. Зокрема, проаналізовано важливі механізми впровадження державної інформаційної політики, забезпечення її інформаційного захисту, розглянуто напрями і перспективи розвитку глобальної інформаційної сфери, узагальнено досвід розвинених країн світу відносно вироблення та впровадження інформаційної політики та можливості його реалізації у вітчизняних умовах.

У процесі дослідження даної тематики було виявлено, що наукові напрацювання щодо аналізу механізмів застосування інформаційної політики на даному етапі євроінтеграції України та визначення місця євроінтеграційного чинника в процесі розбудови інформаційного суспільства з врахуванням тенденцій його реформування, мають дещо вибірковий характер [93]. Тому важливо більш детально дослідити праці науковців, у яких розкриваються теоретичні аспекти впливу євроінтеграції на розвиток та реалізацію державної інформаційної політики в Україні.

Так, проблематиці європейської практики розбудови інформаційного суспільства та його відповідних національних моделей, присвячені напрацювання О. Григора, Є. Макаренко, В. Машликіна, Г. Почепцова, О. Сосніна, О. Старіша. Окремої уваги заслуговують наукові доробки, що пов'язані з питанням модернізації сучасного вітчизняного законодавства у інформаційній площині відповідності до міжнародних стандартів, у тому числі й європейським нормам. Зазначені аспекти висвітлювали у своїх працях такі вчені, як І. Арістова, І. Бачило, М. Демидович, Р. Калюжний, Г. Красноступ, Н. Кушаков, В. Лопатін, О. Олійник, Т. Приступенко, М. Рассолов, М. Федотов, І. Чиж, М. Швець.

Провівши аналіз указаних напрацювань, доцільно підсумувати, що для кращого удосконалення та модернізації основних шляхів розвитку державної інформаційної політики важливим є вивчення вже впровадженого досвіду

забезпечення інформаційної політики розвинутих країн світу, що може бути запозичений нашою країною під час формування державної інформаційної політики України.

Таким чином, доцільно зазначити, що дослідження питання формування та функціонування державної інформаційної політики України стало можливим за умови опрацювання та аналізу значного масиву матеріалів та наукової літератури, у яких відобразилися сучасні реалії, тенденції та прояви державної інформаційної політики в рамках законодавчої сфери.

Однак, незважаючи на наявність у науковому обігу значної кількості досліджень, присвячених дослідженню тематики діяльності державної інформаційної політики України, особливої актуальності набувають дослідження інформаційної сфери в умовах інформаційної небезпеки в рамках євроінтеграції. Відповідно, для посилення ефективності впровадження інформаційної політики доцільним уявляється проаналізувати та співставити зарубіжний досвід розвинених країн світу у інформаційній сфері та імплементувати кращі світові практики на українську реальність.

1.2. Теоретико-методологічні засади вивчення державної інформаційної політики України

Дослідження тематики становлення та діяльності державної інформаційної політики України є можливим за умови опрацювання та аналізу значного масиву матеріалів та наукової літератури, у яких відобразилися сучасні реалії, тенденції та прояви державної інформаційної політики в рамках законодавчої сфери. Так, наявність наукової літератури надасть можливість якісно проаналізувати та визначити ті питання, які не отримали належного висвітлення науковцями та дослідниками у галузі державної інформаційної політики.

В основу написання даної наукової роботи покладено структурно-функціональний підхід, у результаті якого дослідження вказаної тематики мало комплексний характер. Варто підкреслити, що джерельна база дослідження складається з декількох основних напрямів, а саме:

- основні (Конституція України) та допоміжні законодавчі документи;
- монографії, колективні дослідження, наукові статті, навчальні посібники, автореферати дисертаційних досліджень;
- Інтернет – ресурси, журнальні статті, матеріали неофіційної преси.

Доцільно наголосити на тому, що джерельну базу дослідження можна класифікувати наступним чином:

- «офіційні» джерела, тобто інформація та матеріали, які опубліковані в офіційних джерелах;
- «неофіційні» джерела – інформація, яка опублікована на різних Інтернет-платформах та сайтах. Для комплексного розкриття тематики державної інформаційної політики України доцільно використовувати потенціал обох вищезгаданих джерел.

Також автором наукової роботи проаналізовано й використано матеріали всеукраїнських та регіональних конференцій, семінарів, «круглих» столів, де висвітлювалася задана проблематика.

На сьогодні наявний значний масив наукової літератури, предметом якої є державна інформаційна політика. Однак особливу увагу в них зосереджено переважно на вивченні діяльності державної інформаційної політики. Тому, є необхідність продовження наукових напрацювань у сфері дослідження інформаційної політики України під впливом євроінтеграції, особливо в сучасний період розвитку нашої країни.

У даному розділі також варто приділити увагу і визначенню основного категоріального апарату дослідження. Так, тематика дослідження державної інформаційної політики України охоплює певний апарат категорій, які є основними та другорядними для комплексного розкриття укаваної теми. Однак, щодо багатьох понять, які були використані в даній роботі, у

науковому співтоваристві й досі тривають дискусії. Відповідно автор даної роботи намагається якомога точніше надати визначення тих дефініцій, які є найбільш важливими для точнішого розкриття завдань та мети наукового дослідження.

Отже, для розуміння державної інформаційної політики України необхідно безпосередньо звернутися до визначення ключових понять та основних категорій, які є базовими для цього дослідження, а саме: «державна інформаційна політика», «євроінтеграція», «інформація», «захист інформації», «інформаційна безпека», тощо. Більш детальне розкриття зазначених ключових понять даного дослідження буде обґрунтовано нижче в підрозділі 1.3. цієї роботи.

Доцільно зазначити, що власне, поняття «державна інформаційна політика» є одним із найважливіших понять гуманітарної сфери, що вживається в різних науках, зокрема в державному управлінні, політології, соціології, юриспруденції тощо. Особливістю використання указанного терміну в державному управлінні є те, що цей термін може стосуватися найрізноманітніших сфер життя соціуму.

Для логічного розкриття тематики діяльності державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції треба вказати і методологічну базу дослідження.

Методологічним підґрунтям цього дослідження є застосування ряду теоретичних методів, а саме: загальнонаукового, історичного та політологічного аналізу.

Так, структурно-функціональний метод дослідження став у нагоді під час дослідження інформаційної політики, що повинна закласти фундамент розвитку громадянського суспільства та сформуванню єдиного інформаційного простору України з входженням його на міжнародний рівень.

Метод структурного моделювання застосований для визначення оновленої концепції державної інформаційної політики України.

Застосування порівняльного методу дослідження надало можливість здійснити порівняльний аналіз становлення та механізму функціонування державної інформаційної політики як в Україні так і в інших розвинених країнах світу. Зокрема, порівнюються основна мета, цілі та механізми імплементації напрямів інформаційної політики в різних країнах. Також, за допомогою даного методу порівнювалося законодавство України та розвинених країн, у результаті чого, автор дійшов висновку, що українське законодавство у сфері інформаційної політики потребує оновлення відповідно до сучасних реалій. До того, державним органам влади України доцільно взяти до уваги найкращі міжнародні практики у площині становлення і функціонування інформаційної політики та імплементувати їх на українську практику.

Дедуктивний та індуктивний методи наукового пізнання були використанні під час узагальнення та систематизації теоретичних положень вітчизняних дослідників, науковців, державних службовців щодо визначення державної інформаційної політики.

При роботі із нормативно-правовою базою функціонування державної інформаційної політики України використовувався інституційно-нормативний підхід, що зорієнтував автора на виявленні наявних переваг та недоліків існуючого українського законодавства в інформаційній сфері.

Поєднання ситуативного та перспективного підходів дало можливість простежити сучасні тенденції розвитку державної інформаційної політики та засобів масової комунікації з виокремленням національного інформаційного простору як частину цілісного глобального інформаційного простору.

Таким чином, можемо констатувати, що в українській гуманітарній науці існує значний масив матеріалів та наукової літератури, у яких відобразилися сучасні реалії, тенденції та прояви державної інформаційної політики в рамках законодавчої сфери. Для чіткого розуміння державної інформаційної політики України автором було проаналізовано ключові поняття та основні категорії, які є базовими для даного дослідження, а саме:

«державна інформаційна політика», «євроінтеграція», «інформація», «захист інформації», «інформаційна безпека», тощо.

Джерельною базою дослідження насамперед є: основні та допоміжні нормативно-правові документи монографії, колективні дослідження, наукові статті, навчальні посібники, автореферати дисертаційних досліджень; Інтернет – ресурси та матеріали неофіційної преси.

Також, важливо вказати, що методологічним підґрунтям дослідження державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції є застосування комплексу теоретичних методів загальнонаукового, історичного та політологічного аналізу.

1.3. Визначення концепту державної інформаційної політики України

Сучасна державна інформаційна політика є частиною загальної системи державного управління в період розвитку інформаційного суспільства, яка встановлює відповідні норми при яких впроваджується всі управлінські рішення та реалізується політична діяльність.

На початку визначення концепту «державної інформаційної політики», варто зупинитися на терміні «політика». Так, здебільшого, поняття «політика» є політологічною категорією, що характеризує організаційну, регулятивну й контрольну сфери соціуму в межах якого впроваджується соціальна діяльність, яка спрямована на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідами й соціальними групами в цілях ствердження власних інтересів і потреб. Доцільно зазначити, що поняття «політика» та «інформація» знаходяться в плідному взаємозв'язку між собою в процесі функціонування державно-правових інституцій. Водночас, державно-правові структури мають значний вплив на інформацію та ступінь її відкритості,

доступності. До того ж, одна з найважливіших соціальних функцій влади - дозування інформації та її «пакування» [35]. Як бачимо, дані терміни тісно пов'язані між собою у процесі функціонування та розвитку української держави та соціуму.

Власне, поняття «державна інформаційна політика» є одним із найважливіших понять гуманітарної сфери, що вживається в різних науках, зокрема в державному управлінні, політології, соціології, юриспруденції тощо. Додамо, що термін «державна інформаційна політика» може стосуватися найрізноманітніших сфер суспільного життя.

Загальна характеристика поняття «державної інформаційної політики» надається і в Законі України «Про інформацію», прийнятого у 1992 році та за внесеними змінами у 2019 році. Так, згідно Закону «Державна інформаційна політика» визначається як «сукупність основних напрямів і способів діяльності держави з отримання, використання, поширення та зберігання інформації» [71]. Більш того, у статті 6 вказаного закону, державна інформаційна політика розробляється та реалізується органами державної влади загальної та спеціальної компетентності. Також у Законі України «Про інформацію» надається визначення основних напрямів державної інформаційної політики, а саме:

- вільний доступ кожного громадянина до інформації;
- забезпечення однакових можливостей відносно створення, збирання, використання, поширення, охорони, тощо різної інформації;
- створення належного середовища задля комплексного формування в Україні інформаційного суспільства;
- відкритість та прозорість функціонування різних суб'єктів владних повноважень;
- розробка та розвиток електронного урядування, інформаційних систем і мереж інформації;
- постійний процес оновлення, збагачення та зберігання державних інформаційних ресурсів;

- захист та безпека інформаційної політики України;
- активізація міжнародної співпраці в інформаційній сфері та наближення України до світового інформаційного простору [71].

Окрім того, у зазначеному нормативно-правовому документі «Про інформацію» надається визначення і таких понять як «інформація» та «захист інформації» що є одними із основних категорій для проведення дослідження даної теми. Так, відповідно до розділу 1 даного закону, термін «інформація» визначається як будь-які відомості та/або матеріали, що можуть бути збережені на матеріальних носіях чи відображені в електронному вигляді. А поняття «захист інформації» визначається як комплекс правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів відносно забезпечення збереження, цілісності інформації та належного порядку доступу до неї [71].

Також, на сьогодні важливим уявляється розрізнення «позитивної» та «негативної» інформації. Так, вказані види інформації різняться між собою, емоціями та почуттями, що виникають у громадян у процесі використання інформації. Зазначимо, що поняття «емоція» (з французької мови – збудження або хвилювання) - суб'єктивний стан людини, що пов'язаний з оцінкою значимості для нього впливаючих на нього інформаційних подразників і виражаються, перш за все, у формі безпосередніх переживань [30].

«Негативна» інформація займає 50 відсотків об'єктивної реальності, де акцентується увага на таких поняттях, як: безнадійність, відчай, занепокоєння, злість, лють, невпевненість, незадоволення, ненависть, тривога, страх, образа, тощо. Після отримання та споживання інформації людини виникають негативні емоції, які надалі вплинуть на його подальші дії та життя. Тобто, «негативна» інформація викликає у громадян незадоволення своїм власним життям, тому відповідно, і мінімізують зацікавленість та бажання брати участь у громадському житті суспільства.

Водночас, «позитивна» інформація - це висвітлення інших 50 відсотків об'єктивної реальності, де акцентується увага на благополуччі, добрі, безпеці,

досягненнях, гуморі, патріотизмі, вдячності, надії, тощо. І саме висвітлення «позитивної» інформації спонукає громадян розвиватися та визиває почуття впевненості та захищеності. Тому, на сьогодні, у період проведення низки трансформацій різних сфер суспільства в нашій країні, вкрай важливо є висвітлення, та, відповідно, споживання «позитивної» інформації, яка б спонукала населення до кращої активної діяльності та залученості до процесу прийняття державно-політичних рішень.

Більш того, Г. Красноступ наводить шляхи поширення «позитивної» інформації засобами масової комунікації, а саме:

- висвітлення позитивної інформації та напрямів у інформаційній сфері;
- вироблення та реалізація державного замовлення на «позитивні» новини, телепрограми та передачі;
- забезпечення постійного доступу громадян до широкого кола вітчизняних та міжнародних засобів масової інформації;
- несення відповідальності за зміст передач та програм. У яких необґрунтовано висвітлюють негативні події, що можуть нашкодити фізичному та психологічному розвитку дітей та дорослих [30].

Дослідженню терміну «державна інформаційна політика» присвячено низку наукових досліджень сучасних українських науковців. Серед них варто виділити: І. Березовську, Г. Красноступа, Ю. Мохову Г. Почепцова, тощо. Так, І. Березовська аналізує поняття «державна інформаційна політика» як таку політику, що повинна закласти фундамент розвитку громадянського суспільства та сформувати єдиний інформаційний простір України з входженням його на міжнародний рівень, гарантуючи при цьому інформаційну безпеку особистості, громадянського суспільства та держави [4].

Кандидат наук з державного управління Ю. Мохова у своїх працях вивчає досвід розвинених країн світу в питанні функціонування інформаційної політики. Окрім того, дослідниця визначає інформаційну політику у вузькому сенсі як таку, що об'єднує громадські закони, правила які

координують створення, використання та зберігання інформації, її доступ та поширення [42]. У широкому сенсі інформаційна політика, на думку дослідниці, охоплює три основні напрямки:

1. Урядове формування та подальший розвиток інформаційних ресурсів, тобто об'єднує державне фінансування та процес створення досліджень у напрямках - економічна статистика, поширення законодавства та адміністративних рішень, тощо;

2. Розробка, моніторинг та використання інформаційної інфраструктури;

3. Інституційна та юридична інфраструктура, що включає залучення держави до міжнародної інформаційної політики [42].

Варто також погодитися із думкою Г. Красноступа про те, що державна інформаційна політика функціонує за допомогою комплексу ціле направлених організаційно-правових заходів, які впливають на об'єкт управління в результаті чого досягається потрібний для суспільства результат [29].

Відомий український науковець Г. Почепцов також акцентує увагу на розвитку єдиного інформаційного суспільства в Україні, що сприятиме розповсюдженню глобалізаційних процесів та зменшенню комунікативних бар'єрів громадян на державному та міжособистісному рівнях [58].

Тобто, державна інформаційна політика є ваговою частиною системи державного управління та встановлює умови, відповідно до яких впроваджуються управлінські рішення в інформаційній площині.

Окрім того, ряд українських науковців, а саме: Ю. Іванченко, М. Пахніна, О. Старіша та А. Чічановський у своїх дослідженнях акцентують увагу на визначення та розкриття основних принципів і напрямів державної інформаційної політики. Так, такі науковці як О.Старіша та А. Чічановський визначають фундаментальний принцип інформаційної політики держави, який полягає у врегулюванні процесів становленням системи засобів масової комунікації ідеологічних поглядів, думок та оцінок, що визначають побут і культуру суспільства [97, с.325].

Ю. Іванченко в своїх доробках розглядає державну інформаційну політику як сукупність основних способів і напрямів діяльності держави щодо отримання, поширення та зберігання інформації. Окрім того, науковець аналізує основні напрями державної інформаційної політики та виокремлює найголовніші, серед яких:

- постійний вільний доступ громадян до інформації;
- формування та розвиток національних систем й мереж інформації;
- посилення матеріально-технічного, організаційного, правового і наукового забезпечення інформаційної діяльності;
- підвищення ефективності використання інформації;
- моніторинг процесу оновлення, збагачення та зберігання державних інформаційних ресурсів;
- формування та розвиток комплексної системи охорони інформаційних ресурсів;
- активізація міжнародного співробітництва в галузі інформації і гарантування інформаційного суверенітету України;
- сприяння задоволенню інформаційних потреб у інформаційних потребах та послугах закордонних українців [17].

Актуальними, для повного розкриття концепту державної інформаційної політики в умовах євроінтеграції України, є доробки М. Пахніна, який досліджує основні її базові принципи, одними з яких є:

- відкритості, тобто, всі основні заходи інформаційної політики повинні бути відкритими до обговорення суспільством;
- рівності інтересів – рівні права та можливості для всіх громадян, без виключення;
- системності, тобто, повинні враховуватися наслідки від реалізації прийнятих рішень щодо зміни стану одного з об'єктів регулювання;
- пріоритетності вітчизняного виробника – перевага надається вітчизняному виробнику інформаційно-комунікаційних послуг;

- соціальної орієнтації – діяльність державної інформаційної політики спрямована на забезпечення соціальних інтересів громадян України;
- патріотизму – розвиток інформаційної сфери на основі захисту національних інтересів;
- пріоритетності права – пріоритет законодавчого регулювання перед іншими формами вирішення проблем в інформаційній сфері [53, с. 3].

Вищеперелічені напрями державної інформаційної політики не є постійними, тобто, вони постійно змінюються відповідно до динамічного розвитку суспільного життя та від вектору розвитку нашої країни.

Що стосується поняття «інформаційна безпека», зазначимо, що сутність даної категорії розкривається у Законі України «Про основи національної безпеки України». Так «інформаційна безпека» є одним із видів національної безпеки, важлива функція держави.

Під інформаційною безпекою О. Литвиненко визначає зв'язок трьох елементів: забезпечення захисту інформації; безпеки та регулювання державного інформаційного простору; забезпечення відповідного рівня інформаційної достатності [34].

Такі науковці як В. Білоус, Н. Нижник, Г. Ситник розуміють інформаційну безпеку як стан законодавчих норм і відповідних їм інституцій безпеки, які забезпечують захист інформаційних ресурсів країни та постійну наявність даних для прийняття стратегічних рішень. Окрім того, вчені розглядають поняття національної безпеки та виокремлюють її основні функції, а саме: економічну, політичну, соціальну, воєнну, екологічну, епідемічну, технологічну та інформаційну безпеку [47, с. 54].

Цікавою виявляється і робота таких дослідників як О. Данільяна, О. Дзьобаня та М. Панова, які у співавторстві в навчальному посібнику «Національна безпека України: сутність, структура та напрями реалізації», надали визначення терміну «інформаційна безпека» - безпека об'єкта від інформаційних небезпек/загроз або негативних впливів, які поєднанні з

інформаційними ресурсами та нерозголошенням даних про різні об'єкти, які є державною таємницею [9].

Такі науковці, як В. Ліпкан, О. Логінов та Л. Харчелко надали наступне визначення інформаційній безпеці як елементу національної безпеки, процес управління загрозами і небезпеками державними й недержавними структурами та окремими громадянами, за якого забезпечується інформаційний суверенітет України [95, с. 47].

Отже, підсумовуючи, слід зауважити, що інформаційна безпека є досить важливою та затребуваною в державному управлінні, особливо в період науково-технічного прогресу, поширення інформаційних небезпек, процесу інформатизації та мережі Інтернет. Інформаційна безпека є характеристикою стабільного, стійкого стану загальної системи державного управління, яка під час впливу внутрішніх та зовнішніх загроз зберігає свої важливі характеристики для свого існування. Тобто, інформаційна безпека відповідає за захищеність інтересів громадянина, соціуму та держави в інформаційній сфері від різного роду небезпек, як реальних так і віртуальних.

Таким чином, проаналізувавши значну частину наукових доробків вітчизняних вчених, доцільно зазначити наступне. Державна інформаційна політика України на сьогодні характеризується розширенням кола соціальних відносин, що потребують від державних органів влади відповідного законодавчого забезпечення та наявності чіткого механізму впровадження в дію низки конституційних документів. Державну інформаційну політику України, на думку автора наукової роботи, варто визначати як комплекс взаємоузгоджений ідей та положень, що сформульовані з урахуванням суспільних інтересів та потреб у певній сфері життєдіяльності соціуму та держави. Окрім того, проаналізовані основні категорії, які є базовими для цього дослідження, являють собою одне з важливіших понять не лише у державній інформаційній політиці, а й у різних сферах людської діяльності.

Висновок до розділу 1

Отже, виходячи з проаналізованих у цьому розділі матеріалів, автор дійшов таких висновків. По-перше, незважаючи на наявність у науковому обігу значної кількості досліджень, присвячених дослідженню питання становлення та розвитку державної інформаційної політики України, особливої актуальності набувають дослідження інформаційної сфери в умовах інформаційної небезпеки в рамках євроінтеграції. У зв'язку з цим, для підвищення ефективності інформаційної політики доцільним уявляється проаналізувати та співставити зарубіжний досвід розвинених країн світу у інформаційній сфері та імплементувати кращі світові практики на українську практику.

Серед значної кількості монографій, дисертаційних досліджень, наукових статей, присвячених різним аспектам державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції, на особливу увагу заслуговують роботи сучасних українських учених В. Антонюка, І. Арістової, Л. Губерського, Ю. Мохової, Ю. Нестеряка, Г. Почепцова та ін.

По-друге, джерельну базу дослідження становлять наукові напрацювання українських дослідників, вчених та державних службовців у інформаційній сфері. Нормативно-правовою основою є Конституція України та допоміжні законодавчі документи із регулювання та контролювання інформаційної політики нашої держави. До того, наявну джерельну базу автор класифікував на «офіційні» джерела, тобто ті документи та матеріали, які були опубліковані в офіційних джерелах та «неофіційні» джерела – інформація, яка опублікована на різних Інтернет-платформах та сайтах. Для комплексного розкриття тематики державної інформаційної політики України автор використовував потенціал обох вищезгаданих джерел.

Методологічним підґрунтям цього дослідження, для логічного розкриття тематики розвитку державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції, є застосування комплексу теоретичних методів

загальнонаукового, історичного та політологічного аналізу. Також, автором наукової роботи було використано низку наукових методів, серед яких: структурно-функціональний метод, інституційний метод, порівняльний метод, дедуктивний та індуктивний метод, тощо.

По-третє, для розуміння державної інформаційної політики України автором було проаналізовано та визначено ключові поняття та основні категорії, які є базовими для цього дослідження, а саме: «державна інформаційна політика», «євроінтеграція», «інформація», «захист інформації», «інформаційна безпека», тощо. Так, державну інформаційну політику України, варто визначати як комплекс взаємоузгоджених ідей та положень, що сформульовані з урахуванням суспільних інтересів та потреб у певній сфері життєдіяльності громадянського суспільства та держави. Загалом, на думку ряду науковців, державна інформаційна політика є вираженням політичної волі держави.

РОЗДІЛ 2

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

2.1. Стан та тенденції розвитку державної інформаційної політики України

Процес взаємодії державної влади та громадянського суспільства у розвинених країнах світу базується на механізмах зв'язків із громадськістю та наданні інформаційних послуг населенню. Доцільним у цьому процесі є публічне вираження і лобіювання суспільної думки. Одним із важливих елементів системи державного управління є обмін, якість та правдивість наданої інформації, а також оперативність й захищеність її передавання. Саме зазначені показники і формують ефективну систему державного управління у інформаційній сфері [98, с. 258–264].

На етапі становлення та розбудови інформаційного середовища в Україні було створено біля тисячі телерадіоструктур різних масштабів дії - від загальнонаціональних до місцевих та різних форм власності. В основному, основним власником ефіру були лише державні телерадіокомпанії. Однак наразі, ситуація дещо змінилася. Значна частина недержавних телерадіоструктур досягли вагомих успіхів у своєму розвитку та у змаганні за телеглядача.

Так, починаючи з періоду прийняття Україною незалежності, за даними Державного комітету України по пресі (нинішній Державний комітет телебачення і радіомовлення України) в «Інформація про зареєстровані періодичні видання станом на 31 грудня 1991 року» на той момент в нашій

країні було зареєстровано 2609 періодичних друкованих видань, з яких – 2263 газети та 346 журналів [22, с. 1–8].

Вже станом на 2009 рік в Україні діяло 15 загальнонаціональних, 5 регіональних та 210 місцевих каналів телевізійного мовлення; 15 загальнонаціональних, 8 регіональних каналів радіомовлення, 23 регіональних радіоканали, що віщали в межах окремих областей, та 301 місцевий канал радіомовлення; 730 багатоканальних кабельних телемереж; 82 телерадіоорганізації супутникового мовлення, які розповсюджували 90 телевізійних та 11 радіопрограм [86]. До того, у Державному реєстрі на той час було зареєстровано 1610 телерадіоорганізацій та суб'єктів інформаційної діяльності. Для задоволення громадянами телерадіопотреб було задіяно 2 607 радіочастот для телевізійного мовлення та 1021 радіочастот для радіомовлення.

Сьогодні в Україні функціонують більше ніж 800 телерадіостанцій, з них лише 28 державних. Та, зауважимо, що в нашій країні вже майже не існує незалежних засобів масової інформації та комунікації, вони, наразі, існують як органи влади, політичні партії, різні угруповання, групи олігархів, тощо [17].

Становлення та впровадження інформаційної політики на регіональному рівні висвітлюється на Інтернет-сайті <http://e-ukraine.org.ua> - Інформаційне суспільство України та є постійним предметом обговорення на просторах Інтернету [18].

Доцільно наголосити на тому, що сучасний розвиток значної кількості недержавних засобів масової інформації та комунікації відбувся за рахунок професійно-технічного підґрунтя телебачення, видавництва та радіо, що створювались за кошти держави. До того, на жаль, у нашій країні більша частина засобів масової інформації та комунікації соціально-політичного спрямування виявилися фінансово неспроможними. Залишилися лише ті, що отримували фінансування та інвестиції від українських олігархів та іноземних магнатів. Така економічна підтримка призвела до контролю інвесторами

програмної політики засобів масової інформації та комунікації та формування їх матеріалів випуску. Однак така ситуація не завжди узгоджується з інтересами і потребами як громадян так і нашої держави.

Нагадаємо, що Україна обрала євроінтеграційний шлях розвитку, і відповідно, державна інформаційна політика нашої країни була задекларована в доктринах внутрішньої й зовнішньої політики відповідно до 7-ої Європейської міністерської конференції з питань політики у сфері засобів масової інформації, яка взяла за основу ідеї та рішення із міжнародних самітів (WSIS) (2003–2005 років) та європейських конференцій (1994–2005 роки), що пропагували важливі принципи сталого інформаційного розвитку різних держав Європи [19, с. 5].

Відносно глобальної інформаційної присутності України, то зазначимо, що тут присутній повільний прогрес. Так, на сьогодні входження нашої країни до світової інформаційної спільноти забезпечує Державна телерадіокомпанія «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення»» (УТР), що здійснюється за рахунок умов підписаних договорів. Взагалі, Державна телерадіокомпанія займається координацією та регулюванням впровадження міжурядових та міжвідомчих угод в інформаційній площині з понад 30 країнами світу в Європі, СНД, Африці, Азійсько-Тихоокеанському регіоні та на Близькому Сході.

Так, український науковець в сфері інформаційної політики у своїх напрацюваннях вказує на те, що спільно з Державним підприємством «Укркосмос» «Українське телебачення і радіомовлення» мовить на 84 держави світу, а з 2005 року працює як Інтернет-мовлення в реальному часі. З 1 липня 2007 року обсяг мовлення Державної телерадіокомпанії «Всесвітня служба «Українське телебачення і радіомовлення»» сягав до 24 годин на добу з додаванням до титрування програм англійську мову (24 години на Євразію, 24 години на Північну Америку, 24 години Інтернет-мовлення). Із квітня 2005 року державна телерадіокомпанія «Культура» також

почала плавати супутникове мовлення у відкритому режимі у понад 80 країн світу [43, с. 96-97].

Український дослідник О. Рябоконт у своїй науковій роботі «Державна інформаційна політика формування інформаційного суспільства: зарубіжний досвід» аналізує сучасну державну інформаційну політику України та виділяє існуючі перепони й проблеми, які значним чином впливають на її формування, розвиток та модернізацію, а саме:

- нечітка координація роботи державного й приватного секторів у процесі підвищення ефективної реалізації наявних інформаційних ресурсів;
- малоефективність у процесі використання матеріальних та кадрових ресурсів;
- активізація шляхів впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у соціально-політичну й економічну сфери;
- повільна побудова національної інформаційної інфраструктури, відставання в обсягах використання інформаційних технологій;
- недостатній рівень забезпечення доступу громадян до сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, створення «інформаційного розриву» між різними регіонами й різними верствами населення;
- низький рівень висвітлення інформаційних матеріалів в Інтернет-мережі;
- відсутність комплексної системи захисту авторських прав на програмну продукцію;
- низький відсоток фінансової підтримки наукових досліджень у сфері інформатизації [88].

Тобто, як бачимо, що наявність ряду невирішених проблем щодо незалежності засобів масової інформації в нашій країні породжує низку негативних наслідків, які неможливо ігнорувати. Так, по-перше, соціально-політичні засоби масової інформації та комунікації монопольно залежать від своїх спонсорів та взагалі не враховують інтереси та потреби свого кола громадян. Тобто, буде поширюватися та інформація, яка вигідна чи потрібна

меценату, а не та, які потребують громадяни. Особливо цей процес активізується в період проведення виборчих кампаній. По-друге, завищені ціни на видання зумовлюють обмежений доступ громадян до різних друкованих видань. По-третє, відсутність залучених іноземних інвестицій для державних та недержавних телерадіоорганізацій призводить до зменшення важливості й потрібності програм, їх провінційності та заангажованості [17].

В інформаційній сфері в Україні наразі також існує проблема з невідповідністю окремих секторів (книговидання, друковані засоби масової інформації, бібліотечні комплекси, архіви, кінематографія, тощо) стандартам розвинених країн світу. До того, інформаційні структури зазнають скорочення їх кількості. Лише Інтернет-мережа останніми роками має позитивну динаміку зростання, однак, все ще не досягла рівня передових розвинених країн світу.

Вітчизняний дослідник А. Колодюк визначає декілька важливих проблем державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні.

1. Створення та підтримка структурних трансформацій в економіці.
2. Врахування та, по можливості, нівелювання нерівномірностей переходу до інформаційного суспільства.
3. Оцінення стану громадсько-політичних і соціально-економічних передумов та створення стимулів для переходу до сталого єдиного інформаційного суспільства [24, с. 107].

На думку науковця, існуючі в Україні інформаційне суспільство та інформаційно-комунікативні технології у своїй взаємодії створюють «замкнене коло», при цьому стимулюючи один одного. Саме такі процеси роблять державне управління відкритішим та доступнішим для населення і призводить до розвитку громадянського суспільства [24, с. 108].

Автор наукової роботи погоджується з думкою науковця О. Рябоконтя щодо визначення найбільш гострих проблем у сфері державної інформаційної політики України вирішення яких суттєво вплине на модернізацію та вихід

інформаційної сфери нашої країни на міжнародний рівень. При цьому, важлива роль держави під час переходу на інший рівень розвитку інформаційного суспільства за рахунок об'єднання зусиль різних учасників даного процесу та забезпеченні конституційними заходами прав громадян у період розвитку інформаційного суспільства.

Більш того, автор наукової роботи також наводить ряд заходів для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які вплинуть на розвиток інформаційної політики та мінімізують перепони на шляху її розвитку. Так, органам державної влади доцільно провести ряд таких дій:

- мінімізувати монополію в засобах масової інформації та телекомунікаційному бізнесі;
- юридично забезпечити вільний доступ громадян до інформаційних ресурсів;
- забезпечити свободу слова в незалежності від середовища поширення інформації;
- протистояти проти експансії інформаційно-культурній традицій інших країн;
- здійснювати інформаційну політику та цілеспрямовано використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології задля розширення взаємодіалогу громадян та державної влади, тощо. Тобто, саме держава, органи державної влади повинні бути тим каталізатором дій, що призведуть до якісно нових змін в інтересах людини і суспільства не лише у інформаційній сфері, а і у країні загалом.

Однак, незважаючи на наявні кризи та наявні проблеми в різних сферах громадянського суспільства, в Україні все ще функціонують такі державні компанії, як Національна телекомпанія України, Національна радіокомпанія України, Державна телекомпанія «Крим» та понад 25 регіональних, які звітують Державному комітету телебачення і радіомовлення України. Зазначені структури виступають основними провідниками державної політики та інформують громадян про різноманітні події та заходи в країні.

Функціонування державної інформаційної політики в Україні можливе за умови застосування комплексного підходу щодо стратегічного бачення інформатизації громадянського суспільства, що координується існуючими соціально-економічними, політичними, освітньо-культурними пріоритетами держави та світовим досвідом. Так, у 2015 році було сформовано Міністерство інформаційної політики, головним завданням якого було розробка та впровадження Стратегії інформаційної політики України й Концепції інформаційної безпеки України [88]. Однак, указані вище завдання поки що є не реалізованими.

Сьогодні в Україні діють близько 1,5 тисячі видавничих об'єднань, видавництв, книгорозповсюджувачів та біля 2 тисячі поліграфічних підприємств і 11,5 тисячі зареєстрованих друкованих видань [13]. Однак існує проблема в тому, що не всі зареєстровані та існуючі видавничі структури реально займаються видавничою діяльністю. Зокрема це пов'язана з відсутністю фінансування. Активізується їх діяльність у процесі проведення виборчих кампаній у країні. Звісно, така ситуація потребує оновлення та уваги органів державної влади в Україні.

Тому, на сьогодні, основною метою реалізації державної інформаційної політики України є створення відповідних умов у політико-правовій, економічній, матеріально-технічних сферах розвитку суспільства, що вплинуть на створення, розвиток загальної моделі інформаційної політики держави.

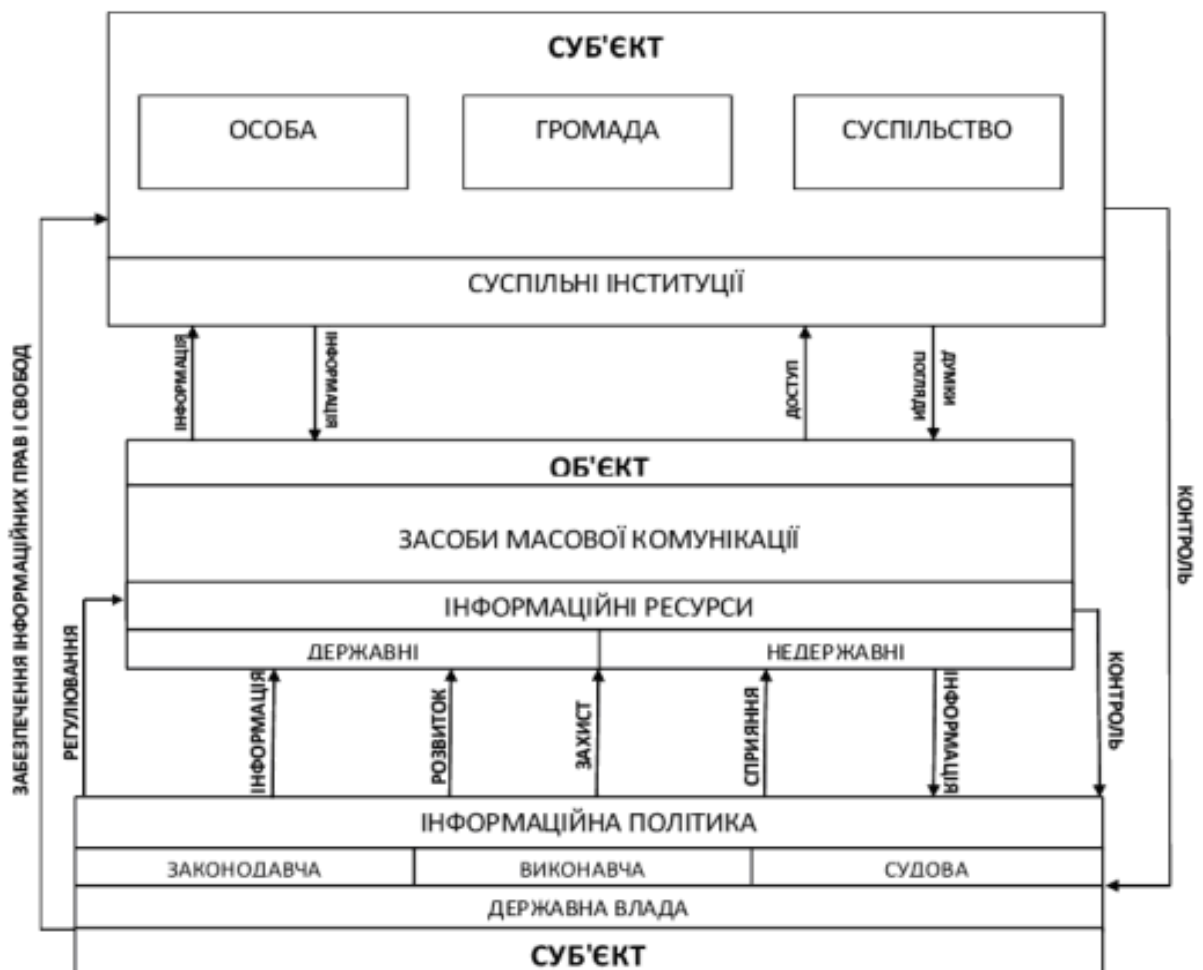
Так, український дослідник Ю. Нестеряк у своїй монографії «Державна інформаційна політика: теоретико-методологічні засади» після низки проведених досліджень теоретико-методологічних засад державної інформаційної політики наводить приклад загальної моделі інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства. У даній моделі акцентується увага на соціальній підпорядкованості засобів масової комунікації (див.рис.2.1. [43, с. 76]). Більш того, роль держави розглядається в

забезпеченні інформаційних прав та свобод особистості, громади і громадянського суспільства [43, с. 76].

Як бачимо, вказана модель інформаційної політики спрямована на: масовий інформаційний обмін та комунікацію між різними суб'єктами; відкритість інформаційних систем; процес обміну інформацією, тощо. Більш того, розвиток засобів масової комунікації ґрунтується на основі права і свободи слова, що, в свою чергу, гарантується 10-ою статтею Європейської конвенції про права людини [25]. Відповідно, діяльність державних органів влади спрямовується на забезпечення та активізацію діалогу між засобами масової комунікації та різними суб'єктами й структурами, що є відповідальними за становлення та результати роботи у інформаційній сфері різних рівнів.

Рисунок 2.1

Модель інформаційної політики держави

Окрім створення та розвитку загальної моделі інформаційної політики держави, іншими завданнями державної інформаційної політики є:

- посилення ефективності застосування різних видів інформації;
- регулювання складовими інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
- виробництво та реалізація вітчизняної продукції в інформаційній сфері та забезпечення захисту інформації громадян, виходячи з пріоритету прав і свобод людини [79].

Сучасні стратегії функціонування державної інформаційної політики в умовах євроінтеграції також є підґрунтям розвитку та впровадження національної інформаційної політики України: зокрема оновлення проекту Концепції національної інформаційної політики України, Програми інформатизації України, розробки системного Інформаційного кодексу України, Національного фонду цифрової культурної спадщини, Програми безперервної освіти на базі інформаційно-комунікаційних технологій, об'єднання неурядових організацій в Асоціацію громадських сил для забезпечення свободи слова і вільних засобів масової інформації та комунікації [43, с. 198].

Отже, можна підсумувати, що наразі розвиток державної інформаційної політики в Україні можливий за умови застосування комплексного підходу щодо стратегічного бачення інформатизації громадянського суспільства, що координується існуючими соціально-економічними, політичними, освітньо-культурними пріоритетами держави та світовим досвідом.

Тому, на сьогодні, основною метою впровадження ефективної державної інформаційної політики України є створення відповідних умов у політико-правовій, економічній, матеріально-технічних сферах розвитку суспільства, що вплинуть на створення та розвиток загальної моделі інформаційної політики держави.

2.2. Нормативно-правова база дослідження державної інформаційної політики України

На сьогодні, процес розбудови демократичного інформаційного суспільства в Україні вимагає від органів державної влади вдосконалення й модернізації сфери інформаційних відносин та редакції існуючої нормативно-правової бази державної інформаційної політики відповідно до міжнародних правових норм сертифікації засобів інформатизації. Важливим завданням держави уявляється забезпечення громадянам законного права на одержання, використання і зберігання інформації, з однієї сторони, та вільне волевиявлення своєї думки для розвитку різних сфер, з іншої. Окрім того, держава також має пропагувати та просувати власні інформаційні ресурси на міжнародному рівні.

Як з даного приводу зазначає О. Рябоконт, що важливим є використання комплексного підходу під час розвитку інформаційного суспільства в Україні, що направлений на стратегічний стан інформатизації суспільства та координується існуючими соціально-політичними, економічними, культурними пріоритетами нашої держави [88].

Основні засади державної інформаційної політики України формуються на основі аналізу нормативно-правового досвіду та осмислення реальних суспільно-політичних процесів. Головні напрями даної політики спрямовані на оптимізацію дій держави, громадянського суспільства й індивіда та забезпечують вибір кожного у прийнятті відповідних рішень, відповідно до національних і загальнолюдських потреб.

З моменту прийняття Україною незалежності назріла необхідність у становлення та розвитку національного інформаційного простору, який, на той час, формувався відповідно до ідеологічної політики Радянського Союзу. Тому, починаючи з 1990 року українські засоби масової інформації опинилися поза увагою державних органів влади та політичних партій, що пов'язано з

неструктурованістю українського суспільства. Відповідно, на той час, українське мас-медіа підтримувала позицію опозиційності до діючої влади. Як більшість дослідників зауважують, що той період характеризується вседозволеністю в інформаційній сфері та був першою хвилиною неорганізованого формування та розвитку українських засобів масової інформації.

Тобто, вийшовши зі радянського стану та відмовившись від комуністичної ідеології перед українською владою гостро постало питання визначення конституційних засад державної інформаційної політики. Саме орієнтація на демократичні засади та цінності не дозволило нашій країні залишитися в тіні радянських принципів, тому вимагало розробки та розвитку законодавчого підґрунтя управління та контролю інформаційної сфери в Україні. Відповідно, вже у 1992 році було прийнято Закон «Про інформацію» №2657-ХІІ, який заклав юридичне підґрунтя державної інформаційної політики вже незалежної України. Також, у Законі України «Про інформацію», інформаційна діяльність визначається як сукупність дій, що спрямовані на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб та держави.

На думку Ю. Нестеряка, в зазначеному нормативно-правовому документі було затверджено підґрунтя інформаційного суверенітету України, закладено правові основи міжнародного співробітництва та закріплено право громадян на інформацію [46, с.113].

Основним законодавчим документом України є Конституція України, де в статті 34 є положення про гарантування кожному громадянину право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань та проголошує право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію будь-яким законним способом. Реалізація цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання праворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту

репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [26]. Також доцільно зазначити, що у статті 32 Конституції України висвітлюється положення щодо заборони втручання в особисте та сімейне життя особи, а також збирання й використання конфіденційної інформації без згоди на таку діяльність особи.

Нормативно-правові засади формування державної інформаційної політики є найбільш важливими законодавчими документами, на яких ґрунтується та у відповідності з якими формується й втілюється у життя даний різновид суспільної діяльності. Як зазначає кандидат юридичних наук О. Марченко: «Саме в основних законодавчих основах державної інформаційної політики знайшли своє відображення найбільш важливі засадничі питання впровадження державної політики в інформаційній сфері як принципи державної інформаційної політики» [36, с. 61]. Дані принципи обумовленні особливостями розвитку громадянського суспільства і держави, що були науково обґрунтовані та закріплені у відповідних конституційних документах щодо становлення державної політики у зазначеній сфері.

Головні напрямки становлення та функціонування державної інформаційної політики визначенні низкою різних нормативно-правових документів, а саме:

1. Закони України:

- «Про інформацію» №2657-ХІІ. Даний Закон регулює відносини відносно створення, збирання, отримання, зберігання, використання, охорони та захисту інформації [71]. Одними з головних напрямів державної інформаційної політики є: отримання громадянами потрібної їм інформації; створення державних систем і мереж інформації; посилення матеріально-технічних, економічних, організаційно-правових та наукових засад інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; сприяння системному оновленню та зберіганню державних

інформаційних ресурсів; створення комплексної системи охорони інформації; активізація міжнародної співпраці в галузі інформації, тощо [61];

- «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992 № 2782-ХІІ. У вказаному документі створені правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації в Україні та, відповідно положенням Конституції України та іншим міжнародним документам, створив державні гарантії їх свободи [68];

- «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 № 3322-ХІІ [76];

- «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 № 3759-ХІІ, в якому визначено головні засади функціонування державної політики у сфері телебачення і радіомовлення. За даним Законом держава повинна надавати відповідні умови задля забезпечення засобами телерадіомовлення інформаційних потреб громадян України [85];

- «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-ХІІ [66];

- «Про інформаційні агентства» від 28.02.1995 № 74/95-ВР [70];

- «Про рекламу» від 03.07.1996 № 270/96-ВР [82];

- «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» від 23.09.1997 № 538/97-ВР, згідно якого розроблені правові засади Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення як законодавчого, постійно діючого, колегіального та регулюючого органу в галузі телерадіомовлення [74];

- «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.1998 № 75/98-ВР [72];

- «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98-ВР [75];

- «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-ІV [77];

- «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 № 537-V [78]; Однак у 2012 році Національна комісія, що відповідає за державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, рішенням №402 прийняла за основу проект Закону України

«Про внесення змін до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007–2015 роки» в новій його редакції [48]. Відповідно до даного проекту Закону, передбачаються наступні зміни:

- продовження розвитку інформаційного суспільства в Україні на період до 2020 року з подальшим перейменуванням даного Закону на «Основні засади (стратегія) розвитку інформаційного суспільства в Україні до 2020 року»;

- впровадження системи контролю та аналізу функціонування державної інформаційної політики та, інформаційного суспільства, зокрема;

- внесення змін у існуючі стратегічні цілі, механізми та законодавчу базу діяльності інформаційної сфери до 2020 року, виходячи з реального стану її розвитку;

- інституційне забезпечення цілісної діяльності державних органів влади з питань розвитку державної інформаційної політики;

- створення та розвиток державної системи показників оцінки розвитку інформаційної сфери та відповідних механізмів її контролю та моніторингу;

- доцільність створення державної системи кібербезпеки;

- створення Національної ради з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні при Президентові України [48].

Окрім вищезазначеного, в даному Законі «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» визначаються основні принципи розвитку інформаційної сфери в Україні, а саме:

- вільного створення, використання та розповсюдження інформаційних матеріалів;

- об'єктивності, достовірності, повноти та точності інформації;

- об'єднання інтересів людини з інтересами соціуму та держави в інформаційній сфері;

- важливості та необхідності публікації актуальної інформації для громадянського суспільства;

- доступу до інформації виключно в рамках закону;
- зменшення негативного впливу різних інформаційних загроз у процесі функціонування інформаційно-комунікаційних технологій;
- контроль за розповсюдженням, незаконним використанням і порушенням цілісності інформації;
- регулювання інформаційного законодавства відповідно до всієї системи вітчизняного законодавства [79].

Отже, вищевказані принципи покладенні в основу формування та розвитку державної інформаційної політики в Україні. Однак, враховуючи євроінтеграційний розвиток нашої країни, потребують сучасного оновлення відповідно до кращих практик європейських країн у сфері інформаційної політики.

- «Про Основні засади державної інформаційної політики» [78]. У даному нормативно-правовому документі визначається мета, основні принципи, завдання та напрями розвитку держави у інформаційній сфері;

- «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI [67]. Важливо вказати, що даний закон загалом був позитивно оцінений вітчизняними дослідниками та експертами, однак певні його положення вимагали удосконалення. Окрім того, міжнародні експерти Ради Європи та результати міжнародного рейтингу отриманого у співпраці іспанської організації Access Info Europe та канадського центру Centre for Law and Democracy свідчать про відповідність даного закону європейській і світовій практиці [37, с. 7].

У 2014 році Верховною Радою України було ухвалено законопроект №0947 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про інформацію» (у новій редакції) та Закону України «Про доступ до публічної інформації»», результатом якого повинно стати приведення українського законодавства у інформаційній сфері до європейських норм та стандартів, та більш того, надати право громадян в повній мірі реалізовувати свої права щодо доступу до публічної інформації

[65]. Указаний законопроект передбачає редакцію 4 кодексів та 53 законів України відповідно до норм Закону України «Про доступ до публічної інформації» та нової редакції Закону України «Про інформацію», а також регулює ряд важливих питань пов'язаних з наданням прозорої інформації відносно використання бюджетних коштів, правом громадськості на вільний доступ до місцевих, обласних рад та Верховної Ради України та ін..

- «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» від 17.04.2014 № 1227-VII [83] та інші.

2. Постанови Верховної ради України та Кабінету Міністрів України в яких визначено основи свободи слова, право людини на отримання інформаційних ресурсів, захист честі, гідності людини:

- «Про підсумки парламентських слухань «Інформаційна політика України: стан і перспективи»»;

- «Про підсумки парламентських слухань «Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України» (7 червня 2001 р.) [81, с. 178–186];

- «Про парламентські слухання «Суспільство, засоби масової інформації, влада: свобода слова та цензура в Україні» (4 грудня 2002 р.) [63, с. 130].

- «Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію» від 27.11.1998 № 1893 [69];

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України: «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 № 386-р [84];

4. Укази Президента, в яких визначаються низка принципів положень державної інформаційної політики України:

- «Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України» від 05.05.2011 № 548/2011 [80];

- «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» від 05.05.2011 № 547/2011 [55], тощо. Також, основи державної інформаційної політики регулюється Верховною Радою України, надалі її проведення забезпечується Кабінетом Міністрів України. Окрім того, Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації та направляє й координує діяльність цих органів. Тобто, державна інформаційна політика впроваджується низкою комплексних організаційних і правових дій, що мають вплив на об'єкт управління, у результаті якого, громадянське суспільство отримує необхідний для нього результат [50].

Окрім законів України, постанов Верховної ради України, розпоряджень Кабінету Міністрів України та указів Президента України в інформаційній сфері, також функціонують і такі нормативні документи, як: Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів, Концепція технічного захисту інформації в Україні, Концепція створення Національного громадського телебачення і радіомовлення, Доктрина інформаційної безпеки України, Концепція розвитку електронного урядування в Україні, Концепція розвитку телекомунікацій в Україні, Концепція державної інформаційної політики та ін. [42, с. 94–104].

Автор наукової роботи наголошує на тому, що вказаний перелік законодавчих документів не є повним, але він є достатнім задля забезпечення системного функціонування та розвитку державної інформаційної політики України, хоча деякі нормативні акти вимагають оновлення відповідно до сучасних реалій в нашій країні.

Для підвищення результативності впливу державних органів влади на результативність справ в інформаційній сфері, важливим є узгодженість дій у процесі прийняття урядових рішень, які стосується регулювання інформаційних відносин.

Для оптимізації даного процесу Держкомінформом України разом з провідними фахівцями різних наукових установ у 2002 році було створено проект Концепції державної інформаційної політики, в якому надається визначення важливих напрямів інформаційної політики України.

У 2003 році, Постановою Верховної Ради України, було розглянуто законопроект «Про Концепцію державної інформаційної політики». Пізніше, у 2010 році Кабінетом Міністрів України було ініційовано реєстрацію проекту Закону України № 7251 «Про Концепцію державної інформаційної політики» [72], який направлений на схвалення Концепції державної інформаційної політики, в якій визначається мета, основні напрямки та завдання державних органів влади у функціонуванні інформаційної політики нашої держави. Відповідно до Концепції, основною метою реалізації державної інформаційної політики є становлення сучасної нової моделі інформаційної політики держави через створення відповідних політичних, правових, економічних, матеріально-технічних умов розвитку громадянського суспільства, а також підвищення ефективності застосування різних видів ресурсів інформаційно-комунікаційної інфраструктури та забезпечення розвитку й захисту вітчизняної інформаційної сфери, тощо [72].

Впровадження основних положень Концепції надасть можливість створити відповідні умови формування сучасної моделі державної інформаційної політики, в якій роль держави розглядається в забезпеченні інформаційних прав й свобод особистості, громади і громадянського суспільства та затвердити інформаційний суверенітет України із забезпеченням захисту прав кожного громадянина на отримання, використання, зберігання інформації з будь-якого джерела, не забороненого законом, і на поширення її в Україні та за кордоном.

Однак, у січні 2011 року, зазначений законопроект був відхилений Верховною Радою України у першому читанні та знятий з розгляду. На думку Ю. Нестеряка, це пояснюється декількома факторами, а саме: «Відсутністю політичної волі для прийняття такого роду законодавчого документу та

присутністю сумнівів щодо необхідності такого акту з боку державних чиновників та громадськості» [46, с. 115].

Важливо також додати, що в зв'язку з орієнтацією України на інтеграцію до європейського інформаційного суспільства було розроблена Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, ухвалена у 1998 році, яка визначала основні принципи створення інформаційного простору. Даний документ вимагав від України дотримання нових вимог Європейського Союзу до сфери інформаційної політики та інформаційної безпеки Європейського Союзу [51].

Як бачимо, наразі в Україні наявна значна база нормативно-правових документів, що забезпечують функціонування та розвиток інформаційної сфери України. Однак, враховуючи активні процеси глобалізації та науково-технічного прогресу, більшість законодавчих актів потребують від органів державної влади детального оновлення відповідно до сучасних реалій у нашій країні.

Актуальним у процесі оновлення та модернізації чинної нормативно-правової бази регулювання інформаційної політики України буде орієнтування не на традиційні інформаційні правовідносини: діяльність засобів масової інформації та комунікації (преса, видавнича справа, радіо, телебачення) та інформаційні ресурси та послуги (інформатизація, зв'язок, архіви та ін.), а на європейські критерії забезпечення інформаційних прав, свобод та інформаційної безпеки людини і громадянина, на прикладі досвіду країн Європейського Союзу.

Як приклад доцільно навести практику Швеції, де захист прав особистості та право громадянина «Вільно висловлювати свої думки, оприлюднювати офіційні документи, робити заяви і повідомляти будь-яку інформацію» затверджено Актом «Про свободу преси», у 3 главі про «Право на анонімність» [21, с. 322].

Доцільно погодитися з думкою Г. Красноступ про те, що сучасний розвиток нашої країни в сфері інформаційного простору вимагає посилення

ролі держави, зокрема у сфері нормативно-правового забезпечення, у процесі доступу громадян до реальної об'єктивної ситуації, гарантування захисту державного інформаційного простору від негативних, некоректних інформаційних проявів та впливів [29]. Тобто, влада має комплексно підійти до врегулювання даної ситуації задля удосконалення нормативних засад здійснення інформаційної політики при цьому доцільно орієнтуватися на кращі практики впровадження інформаційної політики в країнах Європейського Союзу.

Отже, варто зробити висновок, що на сьогодні в Україні закладені базисні організаційно-правові засади державної інформаційної політики. Однак для повноцінного забезпечення якісної політики та розвитку інформаційного простору важливим уявляється оновлення наявної нормативно-правової бази відповідно до міжнародних норм, враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку нашої країни. Та навіть оновлена законодавча база інформаційної політики не може гарантувати якості та результативності інформаційної політики держави. Адже важливим є саме наявність чітко налагодженого механізму реалізації прийнятих нормативно-правових документів.

2.3. Механізми впровадження державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів

Державна інформаційна політика України створює відповідні умови задля розвитку інформаційної сфери нашої держави та задоволення інформаційних потреб громадянина через створення єдиного інформаційного простору з подальшою його міжнародною інтеграцією. Більш того, інформаційна політика держави повинна контролювати подачу інформаційних матеріалів та забезпечувати інформаційну безпеку на

національному й міжнародному рівнях. У свою чергу, інформаційна безпека є тим інструментом, за допомогою якого втілюється інформаційна політика держави. Тобто, державна політика інформаційної безпеки є структурним елементом інформаційної політики нашої держави.

Важливо зазначити, що на початку 90-х років ХХ ст. інформаційна політика нашої держави була спрямована на створення та розвиток техніко-технологічної інфраструктури. В той час, особливістю державної інформаційної політики була Декларація про розробку основи впровадження інформаційних прав і свобод людини та громадянина. Тобто, з розвитком нашої країни та соціуму відбулися і зміни в інформаційній сфері, змінилися пріоритети у гаслах від політики інформатизації до національної інформаційної політики.

Наразі, державна інформаційна політика України є важливою частиною як зовнішньої так і внутрішньої політики нашої країни та охоплює усі сфери громадянського суспільства. Особливістю даної політики є те, що вона повинна бути цілісною, вивіреною та незалежною від різних факторів. Зазначимо, що суб'єктами інформаційних відносин, відповідно до Закону України «Про інформацію» є: громадяни України, юридичні особи та держава. Також сюди можна віднести міжнародні об'єднання та особи без громадянства. Об'єктами є: документовані або публічно висвітлені інформаційні матеріали відносно подій та явищ в усіх сферах життя суспільства [71].

Державна інформаційна політика, на думку ряду українських дослідників, зокрема В. Ліпкана, Ю. Максименка, В. Желіховського, визначається як діяльність держави в інформаційній площині, яка повинна задовольняти інформаційні запити громадян та забезпечувати інформаційну безпеку людині та громадянину [35].

Наша країна наразі перебуває в складних умовах трансформаційних процесів різних сфер громадського суспільства. Окрім того, наявна нині

нестабільність в політичній та економічній сферах впливає на темпи виходу нашої країни на новий рівень розвитку, зокрема:

- проведення трансформацій (реформ) в економіці;
- припинення військових проявів на Сході України;
- активізація розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;
- підвищення якості продуктів та послуг у інформаційній площині;
- зміцнення освітнього, наукового та культурного потенціалу на міжнародному рівні;
- популяризації культурної спадщини, традицій;
- наповненні новим змістом інформаційні послуги, відповідно до сучасних реалій; тощо. Тому важливими пріоритетами державної інформаційної політики на сьогодні є розроблення нових концептуальних підходів щодо моніторингу, контролювання ринку інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку інформаційного законодавства та забезпечення інформаційної безпеки.

Окрім того, формування, подальший розвиток та впровадження інформаційної політики в Україні вимагає розробки та застосування єдиної моделі реалізації інформаційної політики в Україні задля створення комплексної системи інформаційного законодавства, яка б прирівнювалася до норм міжнародного права (див. рис. 2.2. [41].)

Відповідно до даної моделі, головними напрямками і способами впровадження державної інформаційної політики України мають бути:

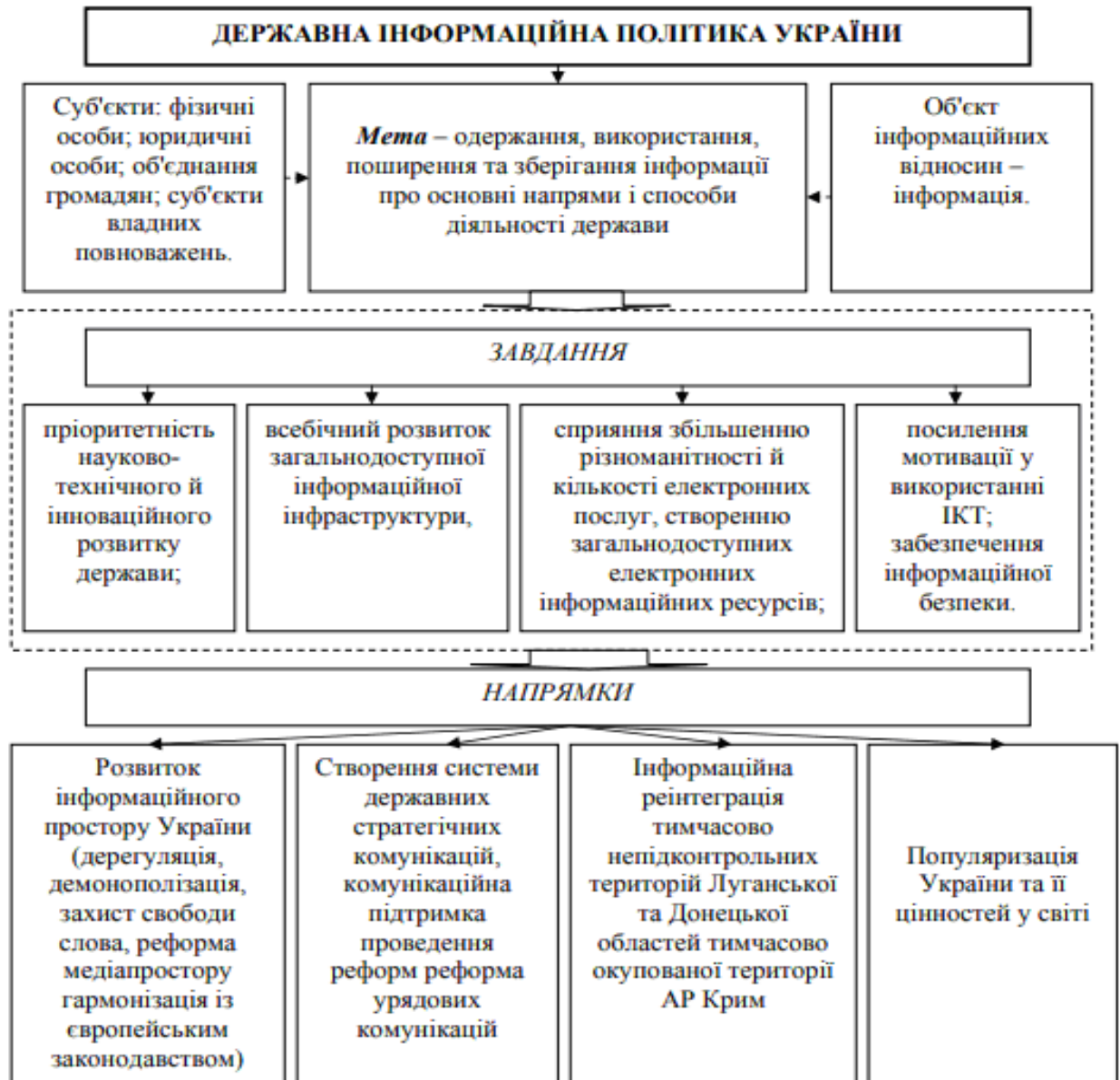
- розвиток та популяризація на міжнародному рівні інформаційної сфери України;
- формування цілісної системи стратегічних державних комунікацій, що значним чином буде на правлена на реінтеграцію тимчасово невідконтрольних територій України та ін.

У результаті впровадження даної моделі державної інформаційної політики надасть можливість уникнути або мінімізувати ризики в сфері матеріальних втрат від нескоординованого використання інформації, втрати

часу і репутації та забезпечить відкритість й прозорість високу результативність використання інформаційних технологій.

Рисунок 2.2

Модель реалізації державної інформаційної політики України

На сьогодні, державну інформаційну політику в Україні розробляють та впроваджують Міністерство інформаційної політики, органи державної влади, а також органи загальної та спеціальної компетенції. У 2001 році Указом Президента «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» було передбачено розробку

проекту Стратегії впровадження національної інформаційної політики, основною метою якої стало б удосконалення існуючої інформаційної політики та модернізація наявних механізмів реалізації даної політики.

Більш того, в зазначеному проекті Стратегії увага приділяється:

- модернізації чинного законодавства України в інформаційній сфері, відповідно до європейських норм та положень;
- розвиток та популяризація національної інформаційної інфраструктури та підвищення конкурентності власних виробників інформаційних продуктів;
- уточнення стратегії функціонування механізмів контролю за різними системами передачі інформації;
- створення єдиної державної системи зв'язків з громадськістю тощо [10].

Тобто, зазначимо, що вказані напрямки проекту Стратегії впровадження національної інформаційної політики націлені на розвиток інформаційної політики за умови впровадження державних інтересів, людських потреб та недопущення монополізації інформаційних ринків.

Успішність державної інформаційної політики, на думку дослідниці А. Курочкиної, ґрунтується на впровадженні та підтримці вже існуючих механізмів саморегулювання системи засобів масової комунікації, оскільки це мінімізує втручання у діяльність засобів масової інформації та сприяє їх незалежності, і як результат – підвищує рівень свободи слова й прозорість державного управління [32].

Кандидата наук з державного управління І. Кульчія, зауважує, що формування та подальший розвиток національного інформаційного простору України та вітчизняного масового інформаційного продукту дозволить значно посилити ефективність функціонування всіх гілок влади за рахунок підвищення рівня інформаційної підтримки їх діяльності на основі використання всієї нагромадженої інформації та активної взаємодії у процесі вирішення комплексних проблем управління суспільством [31].

Доцільно зупинитися і на питанні впровадження державної інформаційної політики у системі «громадянське суспільство – органи державної влади». Так, варто взяти до уваги результати дослідження вітчизняних науковців О. Старіша та А. Чічановського, які наголошують на тому, що «реалізація інформаційної політики держави залежить від системи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки» [97, с. 332].

До основних функцій системи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки державної інформаційної політики є наступні:

- вдосконалення законодавчого підґрунтя забезпечення інформаційно-психологічної безпеки;
- виявлення та попередження правопорушень у інформаційній сфері;
- розробка державних програм та їх регулювання у процесі забезпечення інформаційно-психологічної безпеки;
- активізація міжнародної співпраці в інформаційній галузі;
- оцінка стану інформаційно-психологічної безпеки в державі та виявлення і нейтралізація зовнішніх загроз [97, с. 333].

Важливими завданнями у процесі реалізації та впровадження державної інформаційної політики є формування єдиного інформаційного простору; забезпечення стабільної інформаційної безпеки; входження України до світового інформаційного простору; надання якісно нових інформаційних послуг, тощо.

Тобто, інформаційний стан громадянського суспільства прямо залежить від економічного, наукового, освітнього розвитку та обороноздатності та суверенітету країни. А ефективність впровадження державної інформаційної політики залежить від збирання, збереження і поширення інформації у відкритій системі «громадянське суспільство – органи державної влади», де остання категорія виступає як найбільше джерело надання інформації, а громадянське суспільство – як основний її споживач.

Висновок до розділу 2

Державна інформаційна політика України є важливою частиною як зовнішньої так і внутрішньої політики нашої країни та охоплює усі сфери громадянського суспільства. На сьогодні в інформаційній сфері нашої країни існує ряд перепон й проблем, які значним чином впливають на її формування, розвиток та модернізацію. При цьому, важлива роль держави у процесі переходу на новий рівень розвитку інформаційного суспільства за рахунок об'єднання зусиль різних учасників цього процесу та забезпеченні конституційними заходами прав громадян в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Сьогодні в Україні функціонують більше ніж 800 телерадіостанцій, з них лише 28 державних. А розвиток значної кількості недержавних засобів масової інформації та комунікації відбувся за рахунок професійно-технічного підґрунтя телебачення, видавництва та радіо, що створювались за кошти держави. До того, на жаль, у нашій країні більша частина засобів масової інформації та комунікації соціально-політичного спрямування виявилися фінансово неспроможними. Залишилися лише ті, що отримували фінансування та інвестиції від українських олігархів та іноземних магнатів.

Однак, незважаючи на наявні кризи та проблеми в різних сферах громадянського суспільства, в Україні все ще функціонують такі державні компанії, як Національна телекомпанія України, Національна радіокомпанія України, Державна телекомпанія «Крим» та 25 обласних і регіональних, які підпорядковані Державному комітету телебачення і радіомовлення України.

Отже, можна підсумувати, що наразі, розвиток інформаційної політики в Україні можливий за умови використання комплексного підходу щодо стратегічного бачення інформатизації громадянського суспільства, що координується існуючими соціально-економічними, політичними, освітньо-культурними пріоритетами держави та світовим досвідом.

Нормативно-правові засади формування державної інформаційної політики є найбільш важливими законодавчими документами, на яких ґрунтується, формується й втілюється у життя даний різновид суспільної діяльності. Саме в основних законодавчих основах державної інформаційної політики знайшли своє відображення засадничі питання впровадження та принципів державної політики в інформаційній сфері. Дані принципи обумовленні особливостями розвитку громадянського суспільства і держави, що були науково обґрунтовані та закріплені у відповідних конституційних документах щодо становлення державної політики у зазначеній сфері.

Існуючий перелік чинних законодавчих документів щодо регулювання державної інформаційної політики України не є повним, але він є достатнім задля забезпечення системного функціонування та розвитку державної інформаційної політики України, хоча враховуючи активні процеси глобалізації та науково-технічний прогрес, більшість законодавчих актів потребують від органів державної влади детального оновлення відповідно до сучасних реалій у нашій країні.

На сьогодні, державну інформаційну політику в Україні розробляють та впроваджують Міністерство інформаційної політики, органи державної влади, а також органи загальної та спеціальної компетенції.

Важливими завданнями у процесі функціонування державної інформаційної політики є створення єдиного інформаційного простору; забезпечення стабільної інформаційними безпеки; входження України до світового інформаційного простору; надання якісно нових інформаційних послуг, тощо. А ефективність впровадження державної інформаційної політики залежить від збирання, збереження і поширення інформації у відкритій системі «громадянське суспільство – органи державної влади».

Отже, як бачимо, подальший розвиток інформаційної політики в Україні вимагає розробку єдиної моделі реалізації інформаційної політики в Україні задля створення комплексно єдиної системи інформаційного законодавства, що прирівнювалося до норм міжнародного права.

РОЗДІЛ 3

ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Основні результати імплементації досвіду щодо формування державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції

Інформаційна політика в сучасних розвинених країнах являє собою комплекс напрямів і способів діяльності відповідних органів держави з планування та контролю процесів одержання, зберігання та поширення інформації. Окрім того, розвинені країни наразі активізують державну діяльність у напрямку законодавчого впорядкування відносин у державному інформаційному просторі та приймають відповідні нормативно-правові документи щодо становлення та реалізацію інформаційної політики.

Сьогодні, наша країна обрала євроінтеграційний напрямок розвитку. Тому, з огляду на це, для кращого удосконалення та модернізації основних напрямів державної інформаційної політики необхідним є вивчення вже впровадженого позитивного досвіду програмно-стратегічного забезпечення інформаційної політики розвинутих країн світу, який може бути запозичений Україною у процесі розвитку української інформаційної сфери.

Формування та функціонування інформаційного суспільства в Україні під впливом євроінтеграції супроводжується збільшенням виробництва та реалізації інформаційних продуктів та послуг у державі. Зазначений фактор, на думку дослідниці А. Курочкіної, висуває перед громадянським суспільством вимогу створення системи державного управління розвитком засобів масової комунікації та інформації, яка б поєднувала державні методи регулювання з економічною самостійністю суб'єктів господарювання на інформаційному ринку [32].

Важливо наголосити, що на сьогодні, головними базовими принципами впровадження державної інформаційної політики України на національному рівні, на думку І. Арістової, є наступні:

- рівність інтересів усіх учасників інформаційних відносин;
- системність;
- пріоритетність вітчизняного виробника;
- несуперечність – головні заходи спрямовані на забезпечення державних інтересів України, але не суперечать соціальним інтересам громадян;
- соціальну орієнтацію – фінансування державою тільки того, що спрямовано на інформаційний розвиток соціальної сфери;
- пріоритет права перед силою [2, с. 154].

Що стосується місцевого рівня, то на думку О. Корнійчука, одним із основних завдань впровадження інформаційної політики на місцевому рівні в період євроінтеграційних процесів в Україні є забезпечення місцевими органами державної влади зв'язків із громадськістю із залученням місцевої громади до процесу становлення та реалізації державної політики, що на сьогодні є важливим напрямом покращення ефективності державного управління [27].

Більш того, в період євроінтеграційних процесів, актуальним наразі є зміцнення інституту «паблік рілейшнз» як на державному, так і місцевому рівнях, який направлений на поширення та закріплення взаємозв'язку між владою та громадськістю в Україні. Також налагодження комунікативних зв'язків у системі регіонального управління є дуже важливим, так як відсутність інформації про реальний стан справ у різних галузях, за які відповідають департаменти і відділи, та недосконалість їх взаємодії є одним із суттєвих недоліків управлінської діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Враховуючи досвід країн Європейського Союзу відносно впровадження інформаційної політики, основною стратегічною метою державної інформаційної політики України є забезпечення переходу до якісно нового

етапу розвитку нашої країни та формування інформаційного суспільства з інтеграцією нашої держави у міжнародне інформаційне співтовариство [91, с. 76–78].

Важливо підкреслити, що наявність відкритого інформаційного простору в країнах Європейського Союзу відіграє надзвичайно важливу роль у процесі розвитку європейських країн та їх модернізації в інформаційній сфері. Відповідно, нашій країні необхідним є перейняття європейського досвіду формування єдиного інформаційного простору задля оновлення інформаційної політики нашої країни та виведення її на оновлений рівень розвитку.

Тому, наразі основним стратегічним напрямом державної інформаційної політики є розвиток єдиного відкритого інформаційного простору держави за чіткої умови забезпечення його цілісності й єдності, а також його інтеграція у міжнародний інформаційний простір з урахуванням державних інтересів і пріоритетів з огляду на забезпечення інформаційної безпеки на національному й світовому рівнях [43].

Для розвитку низки державних інтересів в інформаційній сфері під впливом євроінтеграційних процесів та, відповідно, отримання позитивних результатів її впровадження, як зазначає з цього приводу доктор юридичних наук І.Арістова в своїй науковій роботі «Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти», слід звернути увагу на наступні моменти:

- створити відповідні умови задля зростання інформаційної сфери, тобто важливо надавати підтримку розвитку комплексу тих галузей, що виробляють продукти та надають послуги в інформаційній сфері на українському ринку інформаційно-комунікаційних технологій;

- покращити доступ громадян до інформаційної інфраструктури через розповсюдження мережі бібліотек та покращити довідкове обслуговування населення з створенням інформаційно-комп'ютерних технологій;

- створити умови для розвитку тих можливостей, що надаються інформаційним суспільством задля забезпечення застосування мережевих

технологій у школах, вузах, бібліотеках та засвоєння переваг інформаційного обміну у всіх сферах діяльності людини та суспільства;

- надавати підтримку науковим вітчизняним розробкам і дослідженням у галузі інформаційно-комп'ютерних технологій та застосовувати їх у всі сфери суспільства;

- сформувати інформаційні ресурси в інтересах державного управління через удосконалення доступу до державної інформації та покращити процедури надання інформаційних послуг, а також активізація електронної взаємодії між центральними, регіональними та місцевими органами державної влади [2].

Варто також підкреслити, що під впливом активних процесів глобалізації та євроінтеграції на процес розвитку інформаційної політики в Україні, отримано такі трансформації й результати, що вплинули на подальше функціонування інформаційної сфери нашої держави:

- у галузі геополітики, безпеки і міжнародних відносин – посилення ролі України на міжнародній арені як повноцінного учасника інформаційного співтовариства, що володіє значними сучасними інформаційними ресурсами;

- у галузі державного управління – трансформація України на якісно новий рівень державного управління за рахунок надання всім суб'єктам системи управління достовірною і своєчасною інформацією;

- в економіці – направленість на передові темпи поширення, відновлення та використання інформаційних продуктів як важливого чинника побудови та розвитку ефективної економіки в країні;

- у соціальній сфері – розробка нових підходів до створення сучасних методів впливу на засоби масової свідомості, а також розповсюдження духовних цінностей, які відповідають державним інтересам і традиціям;

- у галузі освіти, науки і культури – сприяння системним трансформаціям процесу організації навчання і розвитку особи, зокрема, формування дистанційної/відкритої освіти та залучення української освіти до міжнародної системи наукового інформаційного обміну [1].

В сучасній Україні за процес формування державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції відповідає Міністерство інформаційної політики. Підтвердженням цього є постанова Кабінету Міністрів України «Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України», де Міністерство інформаційної політики є основним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України відносно розповсюдження важливої інформації серед населення України та за її межами, а також забезпечення діяльності державних інформаційних ресурсів [54].

Головною метою Міністерства інформаційної політики є створення умов для формування конкурентного інформаційного простору України, в основі якого лежать принципи і засади громадянського суспільства та професійної спільноти, які здатні до саморозвитку. До того, важливим є і здійснення Міністерством попередження від впливу різних суб'єктів на незалежні засоби масової інформації та забезпечення необхідних умов розвитку незалежної нашої держави та популяризації її цінностей у світі.

Основними завданнями Міністерства інформаційної політики визначено такі:

- участь у виробленні державної політики у сфері засобів масової інформації;
- реалізація законодавчих документів та підготовка їх проектів;
- створення й безпека національного інформаційного простору;
- координація та моніторинг діяльності державних засобів масової інформації та комунікації;
- створення умов для доведення до широких кіл громадськості офіційної інформації;
- розробка та впровадження заходів, які спрямовані на підтримку вітчизняних виробників інформаційних матеріалів;
- організація міжнародного співробітництва в інформаційній сфері [56].

Окрім того, Міністерство інформаційної політики України забезпечує інформаційний супровід різних проектів та програм для соціуму, засобів масової комунікації та інформації. А також, залучає кошти неурядових об'єднань на впровадження своїх проектів, які представлені в таблиці (див. табл.. 3.1. [41].)

Таблиця 3.1

Реалізовані проекти Міністерства інформаційної політики

Проект	Характеристика
Посібник з Верифікації «Verification book»	Даний посібник став актуальним та інноваційно новим ресурсом для працівників у сфері медіа, в якому чітко визначені покрокові інструкції відносно стратегії та тактики поведінки у разі виникнення надзвичайних ситуацій з контентом, отриманим від читачів.
Проект «Україна. Гідність. Свобода. Креативність»	Головною метою реалізації вказаного проекту було інформування міжнародної спільноти про українську державу, наші досягнення та пріоритети. Так, було створено інформаційна продукції, за допомогою якої в короткій формі надавалася інформація про нашу країну. Наприклад: інформаційний буклет «Ukraine: Freedom, Dignity, Creativity»; функціонування інтерактивного сайту проекту http://myukraineis.org/ , який можна було доповнити різними фактами та подіями про Україну та українських громадян.
Випуск аналітично-правового дайджесту «Крим без правил: переміщення цивільного населення Російської Федерації на окуповану територію України»	Випуски зазначеного дайджесту було підготовлено та реалізовано Регіональним центром прав людини спільно з Українською Гельсинською спілкою з прав людини та експертно-аналітичною групою «CHROT».
Проект навчання	Основною метою створення даного проекту було

технікам та методикам Open Source Intelligence (OSINT)	організація навчання технікам та методикам Open Source Intelligence, які будуть використовуватися популярними та професійними групами журналістів та волонтерів в площині інформаційного протистояння. Частина тренінгів проекту направлена на вивчення учасниками та їх практику щодо використання актуальних прийомів пошуку в онлайн-просторі для викриття фейків і перевірки джерел інформації.
--	---

Важливо зауважити, що переломним моментом на шляху розвитку державної інформаційної політики став період з кінця 2013 року, коли наша країна обрала зовнішній європейський вектор розвитку. Так, починаючи з того періоду відбулися вагомі зміни, що вплинули на подальший розвиток державної інформаційної політики. Зокрема, зміни стосувалися:

- забезпеченні стабільності діяльності держави в період проведення виборчих процесів (контроль потоків антиукраїнської пропаганди);
- розкриття нового змісту на роль та важливість належної інформаційної безпеки;
- зростання темпів оновлення нормативно-правової бази під впливом внутрішньої та зовнішньої політик нашої країни;
- балансування між свободою слова та протидією подання інформації про «гібридну війну»;
- важливість наявності високо інтенсивної інформаційної присутності в світовому просторі [90, с. 182].

Варто також зауважити, що в Україні існує державне інформаційне агентство Українське національне інформаційне агентство (Укрінформ), яке кожного дня опубліковує близько 500 інформаційних та аналітичних повідомлень різними мовами світу. Нині «Укрінформ» - має розгалужену систему регіональних та міжнародних пунктів, в яких працюють кореспонденти та фотокореспонденти, які щодня випускають десятки інформаційних продуктів.

Окрім того, актуально на даний момент зауважити, що саме початок так званої «гібридної війни» дало поштовх до кардинально нових змін в сфері розвитку інформаційної політики. Результатами змін в інформаційній сфері стали такі структурні зрушення:

- інституційні зміни «першої хвилі» початок 2014 року – створюється такі структури, як: Об'єднаний інформаційно-аналітичний центр «Єдина Країна»; Інформаційно-аналітичний центр Ради національної безпеки та оборони України; Єдиний прес-центр з висвітленням АТО на базі Служби безпеки України; Український кризисний медіа-центр;

- інституційні зміни «другої хвилі» кінець 2014 року – відбулося створення Міністерства інформаційної політики України та Раду з питань комунікацій, що є консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України. Пізніше, в 2017 році була затверджена Доктрина інформаційної безпеки.

Таким чином, підкреслимо, що злам у функціонуванні інформаційної політики відбувся на межі 2013 – 2014 року та був ініційований зовнішніми обставинами. У результаті відбулося концептуальне переосмислення інформаційної сфери України, та особливо, стабільності у процесі забезпечення інформаційної безпеки України. Процес побудови ефективного інформаційного суспільства буде можливим тоді, коли завдання відносно становлення та розвитку інформатизації стануть для органів державної влади першочерговим завданням й пріоритетом.

Більш того, позитивним результатом в інформаційній політиці стало налагодження комунікативно-інформаційного зв'язку в системі «державна влада - громадськість», що надало поштовх до розробки багаторівневої інформаційної стратегії «громадяни – громадянське суспільство – органи державної влади – міжнародне товариство».

3.2. Шляхи вдосконалення та модернізації державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції

Державна інформаційна політика України є соціально-політичною складовою галузі соціальної інформатики. Тобто, інформаційна політика виступає інформатикою засобів масової комунікації, що направлені на процес дослідження впливу засобів масової інформації на погляди, думки, оцінки, побут та поведінку громадян країни. Саме тому важливим для України є визначення питання державного регулювання та становлення ефективної інформаційної політики держави, а також підтримки безпеки цивілізаційних процесів у інформаційній площині.

Інформаційна політика країн Європейського Союзу спрямована на співробітництво між учасниками міжнародного співтовариства у сфері комунікацій та націлена на розвиток інформації й комунікації. Підґрунтям діючої інформаційної політики європейських країн є Доктрина європейського інформаційного суспільства, прийнята в 1994 році. Основна мета вказаного документу полягає у проєкції акцентів з геополітики на інформатику [100].

Так після 1994 року Європейське співтовариство мало на меті побудову нового інформаційного суспільства та виведення його в рейтинг найпріоритетніших. Досягнутий значний результат Плану дій (Europe and the global information society, 1994) визначив оновлену стратегію руху Європи до інформаційного суспільства. Пізніше, в 1995 році за ініціативи Європейського Парламенту була заснована програма PRINCE – Programme prioritaire d'information au citoyen europeen, що стала важливою складовою становлення інформаційної політики Європейського Союзу [89].

Європейська модель інформаційної політики характеризується політичною спрямованістю на створення інформаційного суспільства для європейських країн, що обумовлені новою європейською геополітикою та трансформацією інформаційної економіки. Адже на сьогодні, інформація – це

головний економічний ресурс на світовому ринку, що займає перше місце в світовому рейтингу за темпами розвитку. А розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в Європейському Союзі являє собою найважливіший пріоритет і впроваджується у межах інформаційної політики.

Також важливо додати, що сучасний розвиток інформаційної політики Європейського Союзу пов'язаний з підписанням документу «Стратегія «Європа 2020»» (Europe 2020 Strategy) направленої на соціальне об'єднання в Європі [89].

Наразі Європейський Союз є прикладом становлення та функціонування багаторівневої інформаційної політики (глобальний; рівень Європейського Союзу; рівень окремих держав) та, відповідно, співпрацею вказаних рівнів між собою. Тому для України, варто детально проаналізувати механізми формування та реалізації інформаційної політики розвинених країн задля переймання кращих практик та їх імплементації на українську практику.

Кандидат наук з державного управління, дослідниця Ю. Мохова у своїх напрацюваннях детально аналізує сутність та сучасний стан української державної інформаційної політики та її становлення в розвинених країнах світу. Так, зокрема, у роботі «Сутність та головні напрямки державної інформаційної політики України», дослідниця надає порівняльну характеристику державної інформаційної політики розвинених країн світу. Для України таке дослідження є актуальним та затребуваним у часовому вимірі задля переймання кращих світових практик з реалізації інформаційної політики на українську практику (див. табл. 3.2., яку складено на основі матеріалів [100, 88] й доопрацьовано автором наукової роботи.

**Порівняльна характеристика державної інформаційної політики
розвинених країн світу**

Країна	Характеристика інформаційної політики
Великобританія	<p>Основною метою функціонування інформаційної політики є удосконалення вже існуючих умов в інформаційній сфері; посилення ефективності надання інформаційних послуг та реалізації інформаційних технологій у систему державного управління.</p> <p>Важливими пріоритетами інформаційної політики є освіта, охорона здоров'я, приватний бізнес.</p> <p>Головними принципами визначають технологічну нейтральність нормативних документів, активізація міжнародного співробітництва, захист інтересів споживача в інформаційній мережі.</p>
Німеччина	<p>Головною метою інформаційної політики визначається надання безперешкодного міжнародного обміну інформацією та свободою слова. До того, основними завданнями є розвиток та функціонування інформаційно-комп'ютерних технологій і інформаційних мереж; активізація конкуренції в інформаційній сфері; розробка сучасних політико-економічних умов становлення принципів правового регулювання інформаційної діяльності в німецькому суспільстві.</p> <p>Інформаційна політика направлена на трансформацію державного управління у процесі міжнародного обміну інформацією; пропаганду ідеалів європейської демократії; створення надійної законодавчої бази; удосконалення технічного оснащення інформаційного сектору, тощо.</p>
Франція	<p>Інформаційна політика має на меті: активізацію інформаційних магістралей, електронного ринку і банківської сфери; лібералізація різних комунікаційних технологій, оновлення інформаційного законодавства; посилення науково-дослідних робіт у сфері створення систем захисту інформації і запобігання комп'ютерним злочинам. Також, важливим є той факт, що урядом країни було відкрито Фонд допомоги і співробітництва задля для підтримки реалізації вітчизняних інформаційних</p>

	технологій.
Японія	Інформаційної політика спрямована на створення більш ефективного інформаційного суспільства. Така задача реалізовується за допомогою застосування низки засобів волоконно-оптичного зв'язку, що надало можливості урядовим інститутам, державним організаціям і приватним підприємствам отримати доступ до необхідного програмного забезпечення.
США	Головною метою інформаційної політики США є впорядкування інформаційних потоків в різних галузях задля Підтримки балансу між державним контролем і свободою підприємницької діяльності. До основних пріоритетів належить: підтримка наукових розробок у сфері інформатизації і телекомунікацій; посилення діалогу та обміну різними технологіями між університетами та організаціями; формування та покращення глобальної інформаційної інфраструктури; підтримка балансу між важливими інформаційними цінностями і утвердженням нових інформаційних технологій; удосконалення державної політики у інформаційній сфері.
Європейський Союз (ЄС)	Інформаційна політика Європейського Союзу реалізовується відповідно до концепції єдиної загальної інформаційної політики, що була розроблена та впроваджена ідеологією європейського співробітництва у сфері масової комунікації. До того, інформаційна політика ЄС розробляється та забезпечується на місцевому, регіональному, державному та міжнародному рівнях, які об'єднуються в одну цілісну систему.
Скандинавські країни (Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія)	Основними завданнями інформаційної політики є: запровадження сучасних оновлених технологій у систему державного управління; ефективна реалізація політичної влади; поширення роботи «інфоцентрів» серед населення задля задоволення його потреб та запитів в інформаційній сфері; активізація та поширення інформаційної економіки та інформаційного бізнесу; підтримка національних виробників інформаційних продуктів; формування інформаційно-довідкових центрів

	<p>тематичними базами даних про інформаційні компанії, фірми, тощо;</p> <p>поширення комп'ютерних технологій в соціальній сфері, активізація роботи електронних бібліотек;</p> <p>вільний доступ до інформаційних ресурсів у мережах і системах для соціально незахищених верств населення – молоді, людей з обмеженими можливостями, малозабезпечених осіб, тощо;</p> <p>створення та поширення громадського телерадіомовлення [38].</p>
Італія	<p>Головними цілями функціонування інформаційної політики є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - моніторинг та координація сфери надання онлайн-послуг; - підвищення внутрішньомережевої якості; - створення електронного урядування на базі програми «Електронний уряд для ефективного федералізму: одне бачення – спільна реалізація»; - поширення культури електронної комунікації у співпраці з Державною адміністрацією та громадянами у діяльності регіональних і місцевих органів управління [14].

Проаналізувавши загальні аспекти розвитку інформаційної політики найбільш розвинених країн світу, можна констатувати, що даний вид політики направлений на формування єдиного інформаційного простору та впроваджується шляхом втілення програм та проектів різних міжнародних організацій. Окрім того, у рамках міжнародних стратегій розглядається питання розвитку інформаційного суспільства та телекомунікаційних мереж в Європейських країнах. Важливо зауважити, що Україні доцільно запозичити найкращі світові практики та намагатися їх впровадити на українську практику.

Так, інформаційна політика Польщі функціонує та розвивається відповідно до Законів «Про пошту та телекомунікації» та «Про телебачення та радіомовлення» і зорієнтована на лібералізацію інформаційної політики й врегулювання норм державного контролю за поширенням інформаційних продуктів. До того, польська інформаційна політика направлена на побудову власного розвиненого інформаційного простору задля запровадження

концепції вільного транснаціонального обігу інформації та створення незалежних мас-медіа.

На сьогодні, польський уряд прийняв ряд нормативних документів, серед яких «Політика розвитку телекомунікацій», направлених на поширення та розвиток стратегії інформаційного суспільства відносно важливих пріоритетів Польщі у галузі нових інформаційних технологій, а саме: популяризація комп'ютерних мереж, активізація інформаційного бізнесу, вдосконалення традиційних засобів масової інформації, тощо [99].

Що стосується досвіду функціонування інформаційної політики Чеської Республіки, то доцільно вказати, що діяльність уряду країни в інформаційній сфері направлена на: поширення електронної комерції; формування електронної мережі державного та муніципального управління; оновленні законодавчої бази відносно імплементації підґрунтя інформаційної політики як важливого елементу економічного та політичного розвитку країни [99]. Нормативно-правовою основою функціонування інформаційної політики в Чеській Республіці є «Державна інформаційна політика - шлях до інформаційного суспільства», «Головні засади державної телекомунікаційної політики» «Плані дій Урядової Ради з національної інформаційної політики», тощо. Також, позитивним напрямом розвитку інформаційної політики країн Європейського Союзу є розвиток програм наукових досліджень у площині інформаційних технологій підґрунтям якого є інтелектуальний потенціал та об'єднання інформаційних ресурсів.

Доцільно також звернути увагу і на досвід реалізації інформаційної політики Скандинавських країн, які розвивають та імплементують правові, етнічні, освітні, культурні принципи в усі сфери громадянського суспільства відповідно до державних інтересів.

До того, актуальним для України є досвід і Сполучених Штатів Америки, яка запропонувала доктрину «інформаційної парасольки» направлену на розвиток міжнародної співпраці з різними країнами світу. Основна мета доктрини – розширення комунікативних технологій завдяки переміщенням

масивів інформації, яка передається від США до інших держав для забезпечення їхніх державних інтересів. У результаті – відбувається збереження лідерства США у міжнародній системі відносин. Відповідно, США є країною-лідером у інформаційної політики, яка сформувала комплексний підхід до впровадження ідеї інформаційного суспільства та визначила розвиток державної та інформаційної інфраструктури пріоритетами своєї політики [87, с. 217].

Отже, потрібно підкреслити, що власну інформаційну політику проводять більшість розвинених країн світу, однак обсяги такої діяльності залежать від поставлених завдань, а також рівня зацікавленості уряду даної країни в інтеграції до міжнародної системи комунікації; фінансових ресурсів та політико-економічного потенціалу.

Що стосується внутрішніх проблем України у сфері інформаційної політики, то зазначимо, що автор наукової роботи погоджується з дослідником О. Рябоконею, який детально вивчає інформаційну політику нашої держави та виокремлює ряд питань, які вимагають подальшого удосконалення та модернізації відповідно до процесу євроінтеграції та сучасних реалій в Україні. Тому, державним органам влади доцільно:

- удосконалити Стратегію державної інформаційної політики України відповідно до сучасних реалій;
- забезпечити системне та стабільне створення, використання, зберігання й розповсюдження національних інформаційних ресурсів;
- підтримувати заходи підтримки вітчизняної індустрії програмного забезпечення;
- забезпечити взаємообмін електронної інформації, насамперед введення електронного документообігу;
- сприяти становленню відкритого демократичного суспільства, що гарантуватиме людині та громадянину дотримання їх прав та свобод відносно участі у суспільному житті;

- посилити інформаційну безпеку та посилити захист державних інформаційних ресурсів;

- створити захищену інфраструктуру в інформаційній сфері та створити належні умови задля безпечної її діяльності;

- створити єдину систему стандартів з інформаційних технологій та узгодити законодавчу базу України відповідно до положень міжнародного права сертифікації засобів інформатизації [88].

Автор наукової роботи, проаналізувавши значну частину джерел відносно розвитку інформаційної політики в Україні, дійшов до наступного висновку. В період активного розвитку глобалізації та інформатизації, задля створення єдиного світового інформаційного простору, важливим є наявність необхідного високого науково-технічного та промислового потенціалу. Унаслідок чого, до системи глобального інформаційного простору зможуть приєднатися тільки розвинені країни світу, водночас як інформаційний простір інших країн буде залишатися закритим, або буде знаходитися на шляху свого становлення та розвитку. Тому, насамперед, доцільно запропонувати ті шляхи оновлення та модернізації державної інформаційної політики, виконання яких можливо призведе до досягненню нею рівня розвинутих країн.

- 1) Для модернізації та удосконалення існуючої державної інформаційної політики органам державної влади, потрібно насамперед посилити свій вплив, особливо у нормативно-правовій сфері регулювання державної інформаційної політики.

- 2) Розробка єдиної бази офіційної інформації, яка включатиме всі акти органів державної влади та місцевого самоврядування, що є соціально важливими для розвитку нашої країни;

- 3) Активізувати застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, веб-порталів, що дозволить громадян швидко та самостійно знаходити потрібну інформацію в інформаційних системах. популяризувати використання новітніх медіа-платформ, різних соціальних

мереж та при цьому, спочатку підвищити медіа-грамотність серед населення, особливо це стосується людей старшого віку та сільських жителів.

4) Забезпечити організацію та проведення різних інформаційних кампаній серед широкого загалу.

5) Посилити співпрацю з різними громадськими організаціями національного та міжнародного масштабів. Отже, сучасний розвиток нашої країни в сфері інформаційного простору вимагає посилення ролі держави, зокрема у сфері нормативно-правового забезпечення у процесі доступу громадян до реальної об'єктивної ситуації, гарантування захисту державного інформаційного простору від негативних, некоректних інформаційних проявів та впливів.

Відносно чинного законодавство у сфері розвитку державної інформаційної сфери, варто вказати наступне. Важливим етапом удосконалення нормативної бази є його систематизація та прийняття Інформаційного кодексу України. Нагадаємо, що останні майже 10 років в органах державної влади велися дискусії щодо створення Інформаційного кодексу України. В основу його створення мало бути покладено Концепцію національної інформаційної політики та оновлений Закон України «Про інформацію» [43, с. 90].

Інший підхід щодо створення Інформаційного кодексу України розроблений групою фахівців Інституту держави і права ім. В.Корецького У вказаному підході Інформаційний кодекс повинен складатися з чотирьох частин: перша – базова, яка б регулювала базові відносини в інформаційній сфері; друга – галузева, яка направлена на моніторинг інформаційних відносин в різних сферах життя суспільства; третя – контролює інформаційні відносини суб'єктів у процесі пошуку та використання інформації; четверта – регулює відносини у процесі застосування інформаційних технологій та телекомунікаційних систем [64].

Отже, створення та закріплення Інформаційного кодексу України визначав би конституційні права інтереси суб'єктів (громадян, соціуму,

держави) та забезпечив чіткі підходи до регулювання відносин у інформаційному просторі.

Доцільно зробити висновок, що сучасна державна інформаційна політика України формується на основі законодавчих засад та реальних суспільно-політичних процесів. Головним завданням даної політики є оптимізація дій держави, громадянського суспільства й індивіда в інформаційній площині та забезпечення індивідуального вибору кожного громадянина у прийнятті відповідних рішень, відповідно до національних і загальнолюдських потреб. Важливо зауважити, що Україні доцільно запозичити найкращі світові практики та намагатися їх впровадити на українську практику.

Висновок до розділу 3

Державну інформаційну політику в Україні розробляють та реалізують Міністерство інформаційної політики та органи загальної та спеціальної компетенції. Головною метою зазначеного міністерства є надання належних умов для формування конкурентного й незалежного інформаційного простору України, в основі якого лежать принципи і засади громадянського суспільства та професійної спільноти, які здатні до саморозвитку. До того, важливим є і здійснення Міністерством попередження від впливу різних суб'єктів на незалежні засоби масової інформації та забезпечення необхідних умов розвитку незалежної нашої держави та популяризації її цінностей на міжнародній арені.

Важливо зауважити, що переломним моментом на шляху розвитку державної інформаційної політики став період з кінця 2013 року. Так, починаючи з того періоду відбулися вагомі зміни, що які вплинули на подальший розвиток державної інформаційної політики.

Для підвищення результативності впливу державних органів влади на результативність справ в інформаційній сфері, важливим є узгодженість дій у процесі прийняття урядових рішень, які стосується регулювання інформаційних відносин. Більшість законодавчих актів потребують від органів державної влади детального оновлення відповідно до сучасних реалій у нашій країні. Тому, державна влада має комплексно підійти до врегулювання даної ситуації задля удосконалення нормативних засад здійснення інформаційної політики.

Однак, у період трансформаційних процесів в Україні, існує й ряд перепон у інформаційній політиці, які впливають на її подальший розвиток. Тому, з огляду на це, для кращого удосконалення та модернізації важливих напрямів інформаційної політики нашої держави актуальним є аналіз та порівняння вже впровадженого досвіду програмно-стратегічного забезпечення інформаційної політики різних країн світу, що може бути запозичений Україною у період становлення української державної інформаційної політики.

Проаналізувавши інформаційну політику найбільш розвинених країн світу, можна констатувати, що даний вид політики направлений на формування єдиного інформаційного простору та впроваджується шляхом втілення програм та проектів різних міжнародних організацій. До того, у рамках міжнародних стратегій розглядається питання розвитку інформаційного суспільства та телекомунікаційних мереж в Європейських країнах. Відповідно, Україні доцільно запозичити найкращі світові практики та намагатися їх впровадити на українську практику.

ВИСНОВКИ

Розробка обраної наукової проблеми, спрямована на комплексне дослідження державної інформаційної політики України з визначенням її основних напрямів та результатів впровадження та виявленням доцільних шляхів вдосконалення і модернізації відповідно до євроінтеграційного розвитку України.

Проведення дослідження відповідно до поставленої мети та завдань дозволило сформулювати наступні узагальнення та висновки.

1) У ході вивчення проблеми з'ясовано стан наукової розробки та теоретико-методологічні засади вивчення державної інформаційної політики України.

2) Визначено концепт державної інформаційної політики України з визначенням її основних напрямів та результатів впровадження та виявленням доцільних шляхів вдосконалення і модернізації відповідно до євроінтеграційного розвитку України.

3) Під час написання наукової роботи висвітлено стан та тенденції розвитку державної інформаційної політики України. Автор приходить до висновку, що сучасна державна інформаційна політика є частиною загальної системи державного управління в процесі розвитку інформаційного суспільства, яка встановлює відповідні норми при яких впроваджується всі управлінські рішення та реалізується політична діяльність.

На сьогодні, державну інформаційну політику в Україні розробляють та впроваджують Міністерство інформаційної політики, органи державної влади, а також органи загальної та спеціальної компетенції. Головною метою Міністерства інформаційної політики є надання належних умов для формування конкурентного й незалежного інформаційного простору України, в основі якого лежать засади громадянського суспільства та професійної спільноти, які здатні до саморозвитку. До того, важливим є і здійснення Міністерством попередження від впливу різних суб'єктів на діяльність незалежних засобів масової інформації.

Важливо підкреслити, що сучасний розвиток значної кількості недержавних засобів масової інформації та комунікації відбувся за рахунок професійно-технічного підґрунтя телебачення, видавництва та радіо, що створювались за кошти держави. До того, на жаль, у нашій країні більша частина засобів масової інформації та комунікації соціально-політичного спрямування виявилися фінансово неспроможними. Залишилися лише ті, що отримували фінансування та інвестиції від українських олігархів та іноземних магнатів. Така економічна підтримка призвела до контролю інвесторами програмної політики засобів масової інформації та комунікації та формування їх матеріалів випуску. Однак така ситуація не завжди узгоджується з інтересами і потребами як громадян так і нашої держави.

Виявлено основні результати імплементації досвіду щодо формування державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції. Відносно виявлення основних результатів імплементації досвіду державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції зазначимо, що переломним моментом на шляху розвитку державної інформаційної політики в Україні став період з кінця 2013 року. Так, починаючи з того періоду відбулися вагомі зміни, що які вплинули на подальше функціонування державної інформаційної політики. Позитивним зрушенням в інформаційній політиці стало налагодження комунікативно-інформаційного зв'язку в системі «державна влада - громадськість».

4) Узагальнено нормативно-правову базу розвитку державної інформаційної політики України. У процесі узагальнення нормативно-правової бази розвитку державної інформаційної політики України, варто підсумувати, що правові засади формування державної інформаційної політики є найбільш важливими законодавчими документами, на яких ґрунтується та у відповідності з якими формується й втілюється у життя даний різновид суспільної діяльності. Саме в основних законодавчих основах державної інформаційної політики знайшли своє відображення найбільш важливі засадничі питання реалізації державної політики в інформаційній

сфері. Головні принципи інформаційної політики обумовлені особливостями розвитку соціуму і держави, що були науково обґрунтовані та закріплені у відповідних конституційних документах щодо становлення державної політики у зазначеній сфері.

Основним законодавчим документом України є Конституція України, де в статті 34 є положення про гарантування кожному громадянину права на висловлення власної думки та вільне вираження своїх поглядів і переконань. Більш того, проголошується право кожного громадянина вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію будь-якими законними способами.

Окрім законів України, постанов Верховної Ради України, розпоряджень Кабінету Міністрів України та указів Президента в сфері інформаційної політики, також функціонують і такі нормативні документи, як: Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів, Концепція технічного захисту інформації в Україні, Концепція створення Національного громадського телебачення і радіомовлення, Доктрина інформаційної безпеки України, Концепція розвитку електронного урядування в Україні, Концепція розвитку телекомунікацій в Україні, Концепція державної інформаційної політики та ін.

Зазначений перелік законодавчих документів не є повним, але він є достатнім задля забезпечення системного функціонування та розвитку державної інформаційної політики України. Однак для повноцінного забезпечення якісної політики та розвитку інформаційного простору важливим уявляється оновлення наявної законодавчої бази відповідно до міжнародних норм, враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку нашої країни. Та навіть оновлена законодавча база інформаційної політики не може гарантувати якості та результативності інформаційної політики держави. Адже важливим є саме наявність чітко налагодженого механізму реалізації прийнятих нормативно-правових документів.

5) Виокремлено механізми впровадження державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів. Під час дослідження та виокремлення механізмів впровадження державної інформаційної політики України в умовах сучасних модернізаційних процесів, автор дійшов до таких узагальнень. На початку 90-х років ХХ ст. інформаційна політика нашої держави була спрямована на створення та розвиток техніко-технологічної інфраструктури. В той час, особливістю державної інформаційної політики була Декларація про розробку основи впровадження інформаційних прав і свобод людини та громадянина. Тобто, з розвитком нашої країни та соціуму відбулися і зміни в інформаційній сфері, змінилися пріоритети у висловах від політики інформатизації до державної інформаційної політики.

Наразі, державна інформаційна політика України є важливою частиною як зовнішньої так і внутрішньої політики нашої країни та охоплює усі сфери громадянського суспільства. Особливістю даної політики є те, що вона повинна бути цілісною, вивіреною та незалежною від різних факторів. Основними пріоритетами державної інформаційної політики на сьогодні є розроблення нових концептуальних підходів щодо регулювання ринку інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку інформаційного законодавства та забезпечення інформаційної безпеки.

Запропоновано можливі шляхи вдосконалення та модернізації державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.

Дослідження питання діяльності державної інформаційної політики України стало можливим за умови опрацювання та аналізу значного масиву матеріалів та наукової літератури, у яких відобразилися сучасні реалії, тенденції та прояви державної інформаційної політики в рамках законодавчої сфери.

Серед значної кількості монографій, дисертаційних досліджень, наукових статей, що присвячені різним аспектам розвитку державної інформаційної політики України на особливу увагу заслуговують роботи сучасних

українських учених І. Арістової, А. Голобуцького, Л. Губерського, В. Іванова, Ю. Мохової, Ю. Нестеряка, Г. Почепцова, О. Рябокonia та ін. Однак значну увагу в них зосереджено переважно на аналізі формування та розвитку державної інформаційної політики.

Зауважимо, що в процесі дослідження даної тематики, було виявлено, що комплексного наукового аналізу механізму реалізації інформаційної політики у період євроінтеграції України у науковій літературі бракує. Наукові доробки щодо визначення важливості євроінтеграційного чинника в процесі побудови інформаційного суспільства з врахуванням тенденцій його трансформації, мають вибіркового характеру, що і обумовило вибір і актуальність даної наукової роботи.

В основу написання даної наукової роботи покладено структурно-функціональний підхід, у результаті якого дослідження вказаної тематики мало комплексний характер. Варто підкреслити, що джерельна база дослідження складається з декількох основних напрямів, а саме: основні та допоміжні законодавчі документи; монографії, колективні дослідження, наукові статті, навчальні посібники, автореферати дисертаційних досліджень; Інтернет – ресурси, журнальні статті, матеріали неофіційної преси. Методологічним підґрунтям цього дослідження є застосування комплексу теоретичних методів загальнонаукового, історичного та політологічного аналізу.

Під час визначення концепту державної інформаційної політики України автор дійшов до такого висновку. Для розуміння державної інформаційної політики України автор наукової роботи надав визначення ключових категорій, які є базовими для цього дослідження, а саме: «державна інформаційна політика», «євроінтеграція», «інформація», «захист інформації», «інформаційна безпека». Власне, поняття «державна інформаційна політика» є одним із найважливіших понять гуманітарної сфери, що вживається в різних науках, зокрема в державному управлінні, політології, соціології, юриспруденції тощо. У Законі України «Про

інформацію», прийнятого у 1992 році та за внесеними змінами «державна інформаційна політика» визначається як комплекс важливих напрямів і способів діяльності держави з отримання, використання, розповсюдження та зберігання інформації.

6) Проаналізувавши загальні аспекти розвитку інформаційної політики найбільш розвинених країн світу, можна констатувати, що даний вид політики направлений на формування єдиного інформаційного простору та впроваджується шляхом втілення програм та проектів різних міжнародних організацій. Окрім того, у рамках міжнародних стратегій розглядається питання розвитку інформаційного суспільства та телекомунікаційних мереж в Європейських країнах. Важливо зауважити, що Україні доцільно запозичити найкращі світові практики та намагатися їх впровадити на українську практику.

7) Проведення наукового дослідження надало можливість автору запропонувати ступні шляхи вдосконалення та модернізації державної інформаційної політики України в умовах європейської інтеграції.

У період активного розвитку глобалізації та інформатизації, задля створення єдиного світового інформаційного простору, важливим є наявність необхідного високого науково-технічного та промислового потенціалу. Унаслідок чого, до системи глобального інформаційного простору зможуть приєднатися тільки розвинені країни світу, водночас як інформаційний простір інших країн буде залишатися закритим, або буде знаходитися на шляху свого становлення та розвитку. Тому, насамперед, доцільно запропонувати ті шляхи оновлення та модернізації державної інформаційної політики, виконання яких можливо призведе до досягненню нею рівня розвинутих країн.

1) Для модернізації та удосконалення існуючої державної інформаційної політики органам державної влади, потрібно насамперед посилити свій вплив, особливо у нормативно-правовій сфері регулювання державної інформаційної політики.

2) Розробка єдиної бази офіційної інформації, яка включатиме всі акти органів державної влади та місцевого самоврядування, що є соціально важливими для розвитку нашої країни;

3) Активізувати застосування сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, веб-порталів, що дозволить громадян швидко та самостійно знаходити потрібну інформацію в інформаційних системах. популяризувати використання новітніх медіа-платформ, різних соціальних мереж та при цьому, спочатку підвищити медіа-грамотність серед населення, особливо це стосується людей старшого віку та сільських жителів.

4) Забезпечити організацію та проведення різних інформаційних кампаній серед широкого загалу.

5) Посилити співпрацю з різними громадськими організаціями національного та міжнародного масштабів.

Отже, сучасний розвиток нашої країни в сфері інформаційного простору вимагає посилення ролі держави, зокрема у сфері нормативно-правового забезпечення у процесі доступу громадян до реальної об'єктивної ситуації, гарантування захисту державного інформаційного простору від негативних, некоректних інформаційних проявів та впливів. Окрім того, для кращого удосконалення та модернізації основних напрямів державної інформаційної політики важливим є вивчення вже впровадженого досвіду програмно-стратегічного забезпечення інформаційної політики розвинутих країн світу, який може бути запозичений Україною у період становлення української державної інформаційної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В. Особливості реалізації державної інформаційної політики та інформаційної безпеки України в сучасних умовах /В. Антонюк // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. матеріалів наук.-практ. конф., 20 березня 2014 р., Київ : у 2 ч. – Київ : Наук.-видавн. центр НА СБУ, 2014. – Ч. 1. – С. 35-40.
2. Арістова І. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти / за заг. ред. Бандурки О. М. – Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – 368 с.
3. Белл Д. Постиндустриальное общество / Д. Белл. – М., 2003. – 378 с.; Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования : пер. с англ. / Д. Белл. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М. : Академия. – 940 с.
4. Березовська І. С. Державна інформаційна політика України та основні напрями її вдосконалення / І.Р. Березовська, Д.М. Русак // Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/132.
5. Брижко В. М. Інформаційне суспільство. Дефініції / В. М. Брижко, О. М. Гальченко, В. С. Цимбалюк, О. А. Орехов, А. М. Чорнобров. – К., 2002. – 220 с.
6. Воробьев А. М. Средства массовой информации как фактор формирования гражданского общества: процесс, тенденции, противоречия : дис. д-ра филос. наук : 23.00.03 / Воробьев Алексей Матвеевич. – Екатеринбург, 1999. – 333 с.
7. Грабельников А. А. Русская журналистика на рубеже тысячелетий: итоги и перспективы / Александр Анатольевич Грабельников. – М. : РИП-холдинг, 2001. – 334 с.

8. Гриценко О. М. Мас-медіа в процесах демократичних трансформацій українського суспільства (політико-культурологічний аспект) : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.03 / Гриценко Олена Миколаївна. – К., 2003. – 31 с.
9. Данільян О.Г., Дзьобань О.П., Панов М.І. Національна безпека України: сутність, структура та напрямки реалізації. - Харків: «ФОЛІО», 2002. - 296 с.
10. Державна інформаційна політика України та шляхи її вдосконалення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :https://pidruchniki.com/14940511/politologiya/derzhavna_informatsiyna_politika_ukrayini_shlyahi_vdoskonalennya.
11. Дженис М. Европейское право в области прав человека: практика и комментарии / М. Дженис, Р. Кей, Э. Брэдли. – М., 1997.
12. Домбровська С. М. Механізми інформаційної безпеки як складові державної безпеки України / С. М. Домбровська // Державне управління науково-освітнього забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері цивільного захисту : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. П. Садкового. – Х., 2015. – С. 282–286.
13. Драч І. Інформаційна політика України: Доп. на міжнар. конгресі у Києві “Інформаційне суспільство в Україні - стан, проблеми, перспективи” // Укр. проблеми. - 2000. - № 20. - С. 103-107.
14. Європейські комунікації : монографія / Макаренко Є. А., Ожеван М. А., Рижков М. М. [та ін.]. – Київ : Центр вільної преси, 2008. – 536 с
15. Іванов В. Держава та політика в інформаційному суспільстві / В. Ф. Іванов // Медіа-політика в інформаційному суспільстві : навч. вид. – К. : Акад. Укр. Преси ; Центр Вільної Преси, 2011. – С. 7–15.
16. Іванов В. Законодавство і журналістика. Становлення правової бази в Україні та світовий досвід. - К.: Школяр, 1998. - 80 с.
17. Іванченко Ю.М. Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні / Ю.М. Іванченко // Державне управління:

теорія та практика. – 2005. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/>.

18. Інститут інформаційного суспільства. Інтернет-платформа. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://e-ukraine.org.ua>.

19. Інтеграція і різноманітність: нові тенденції політики України в сфері масової інформації та нових комунікаційних послуг : спец. вид. до 7-ої Європейської міністер. конф. з питань політики у сфері засобів масової інформації. – К., 2005. – 120 с.

20. Інформаційна політика України: європейський контекст: монографія / Л. В. Губерський [та ін.]. – К.: Либідь, 2007. – 360 с.

21. Інформаційне законодавство : зб. законодав. актів : у 6 т. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, І. С. Чижа. – К. : Вид-во «Юрид. Думка», 2005. – Т. 4 : Інформаційне законодавство країн Європи і Азії. – 384 с.

22. Інформація про зареєстровані періодичні видання : станом на 31 груд. 1991 р. / Держ. комітет України по пресі. – [К., 1993], с. 1–8.

23. Кастельс М. Галактика Інтернет : размышления об Интернет-бизнесе и обществе / М. Кастельс. – Екатеринбург : У-Фактория, 2004. – 328 с.

24. Колодюк А. В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03 / Колодюк Андрій Вікторович. – К., 2004. – 234 с.

25. Конвенція про захист прав людини та основних свобод : із поправками, внесеними відповідно до положень Протоколу № 11 / офіц. пер. МЗС України та Укр. правн. фундації. – К. : УПФ, 2004. – 31 с.

26. Конституція України 2013: статті Конституції України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://juristoff.com/resyrsi/kz/konstitutsiya-ukrajini/rozdil-2-prava-svobodi-ta-obov-yazki-lyudini-i-gromadyanina/10987-stattya-34-konstituciya-ukrajini-2013-statti-konstituciji-ukrajini>.

27. Корнійчук, О. Реалізація інформаційної політики на регіональному рівні та шляхи підвищення її ефективності [Електронний ресурс] / О.

Корнійчук // Демократичне врядування : наук. вісник ЛРІДУ НАДУ. – 2011. – Вип. 6. – Режим доступу : <http://www.lvivacademy.com/visnik6/fail/+Kornijchuk.pdf>. – Заголовок з екрану.

28. Косевцов В. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів : монографія / В. Косевцов, І. Бінько - К. : НІСД, 1996. – 53 с.

29. Красноступ Г.М. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики / Г.М. Красноступ // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/30768>

30. Красноступ Г. Правове забезпечення державної інформаційної політики. Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_22116.

31. Кульчій І. О. Реалізація державної політики у сфері масової інформації України. Державне управління: удосконалення та розвиток № 7, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=737>.

32. Курочкина А. А. Система управління средствами массовой информации / А. А. Курочкина. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та экономики и финансов, 1999. – 209 с.

33. Литвиненко О. В. Інформаційні технології та Україна у світовому контексті // Людина і політика. - 2001. - № 1.

34. Литвиненко О. В. Проблеми забезпечення інформаційної безпеки в пострадянських країнах (на прикладі України та Росії): Автореф. дис.... канд. політ, наук . 23.00.04. - К., 1997 - 18 с.

35. Ліпкан В.А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навчальний посібник. — К.: КНТ, 2006. — 280 с. (Серія: Національна і міжнародна безпека) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1350_59375830.pdf.

36. Марченко О.В. Правові засади державної інформаційної політики // Інформаційне право. Юридична наука № 5/2015. – С. 59-64.
37. Методичні рекомендації щодо практичного впровадження Закону України «Про доступ до публічної інформації» / М. В. Лациба, О. С. Хмара, В. В. Андрусів та ін. ; Укр. неза- леж. центр політ. дослідж. – К. : Агентство “Україна”, 2012. – 164 с.
38. Михайлюк Т. Розвиток інформаційного суспільства в Скандинавських країнах [Електронний ресурс] / Т. Михайлюк. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1784>. – Назва з екрана.
39. Москаленко А. Ера інформації й демократичне суспільство / А. З. Москаленко // Вісн. Київ. ун-ту. Серія “Журналістика”. – 1996. – Вип. 3. – С. 3–16.
40. Москаленко А. Теорія журналістики : навч. посіб. / А. З. Москаленко. – К. : Експрес-об’ява, 1998. – 336 с.
41. Мохова Ю., Луцька А. Сутність та головні напрямки державної інформаційної політики України // Державне управління: удосконалення та розвиток. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/12_2018/27.pdf
42. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні / В. Негодченко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 4. - С. 77-81. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_4_15.
43. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні засади [Текст] : монографія / Ю. В. Нестеряк. - К. : НАДУ, 2014. - 592 с.
44. Нестеряк Ю. В. Міжнародні критерії інформаційної безпеки держави: теоретико-методологічний аналіз / Юрій Нестеряк // Вісн. НАДУ. – 2013. – № 3. – С. 40–45.
45. Нестеряк Ю. В. Механизмы реализации государственной информационной политики Украины / Ю. В. Нестеряк // Актуал. пробл. современности: наука и общество : ежеквартал. науч. журн. Рос. акад. народ.

хозяйства и гос. службы при Президе Российской Федерации. – 2014. – № 2 (3). – С. 9–13.

46. Нестеряк Ю. В. Нормативно-правові основи державної інформаційної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства / Теорія та практика державного управління. – Вип. 4 (39). – С.111-119.

47. Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку): Навчальний посібник I За заг. ред. П.В. Мельника, Н.Р.Нижник. - Ірпінь, 2000.- 304 с.

48. НКРЗІ пропонує зміни до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007– 2015 роки» [Електронний ресурс] / Нац. коміс., що здійснює держ. регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. – Режим доступу: http://www.nkrz.gov.ua/uk/activities_nkrzi/news/1344519940/.

49. Огляд підходів до регулювання нових конвергентних аудіо-візуальних засобів масової інформації: міжнародний досвід / [упоряд. Д. Проценко, Д. Тупчієнко]. – К., 2012. – 108 с.

50. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики. Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/30768>

51. Панова І.В. Організаційно-правові засади гармонізації законодавства України та ЄС в інформаційній сфері. Форум права. – 2012. - №1. – С. 723 – 727.

52. Парсонс Т. Система современных обществ / Т. Парсонс ; пер. с англ. Л. А. Седова и А. Д. Ковалева. – М. : Аспект пресс, 1998. – 276 с.

53. Пахнін М.Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах / М.Л. Пахнін // Теорія та практика державного управління. – Вип. 3(46). – С.1–9.

54. Питання діяльності Міністерства інформаційної політики України: постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 2 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2015-%D0%BF>.

55. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 № 547/2011 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/547/2011>.

56. Питання Міністерства інформації України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 19 лют. 1997 р. № 160/97 // Портал ЛІГА: ЗАКОН. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U160_97.html.

57. Почепцов Г. Від Facebook'у і гламуру до Wikileaks: медіа-комунікації / Г. Г. Почепцов. – К. : Спадщина, 2012. – 464 с.

58. Почепцов Г. Г. Державна інформаційна політика в Україні: шляхи вдосконалення [Електронний ресурс] : підручник / Г. Г. Почепцов. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14940511/politologiya/derzhavna_informatsiyna_politika_ukrayini_shlyahi_vdoskonalennya.

59. Почепцов Г. Інформаційна політика : навч. посіб. / Г. Почепцов, С. Чукут. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 88 с.

60. Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика: Навч. посіб. - К.: Вид-во УАДУ, 2002. - Ч. 1. - 88 с.

61. Правове забезпечення державної інформаційної політики. Міністерство юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_22116.

62. Правове регулювання інформаційної діяльності в Україні : станом на 1 січ. 2001 р. / упоряд. С. Е. Демський ; відп. ред. С. П. Павлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 688 с.

63. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності масової інформації : навч. посіб. / Т. О. Приступенко. – К., 2008. – 334 с.

64. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] : аналіт. зап. – Режим дос- тупу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/>.

65. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» [Електронний ресурс] : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2938-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2938-17>.

66. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 16, ст.93.

67. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314.

68. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 1, ст. 1.

69. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять службову інформацію: Постанова КМУ від 27.11.1998 № 1893 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1893-98-%D0%BF>

70. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 13, ст. 83.

71. Про інформацію: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12>.

72. Про Концепцію державної інформаційної політики №7251 [Електронний ресурс] : [коментар] / Індустріальний телевізійний комітет. – Режим доступу: <http://itk.ua/ua/press/item/id/594>.

73. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 27-28, ст.182.

74. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23.09.1997 № 538/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 48, ст.296.

75. Про національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 27-28, ст.181.

76. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 № 3322-ХІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 33, ст.345.

77. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-ІV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 48, ст.296.

78. Про Основні засади державної інформаційної політики. Закон України. Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF5LF00V.html.

79. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 09.01.2007 № 537-V // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12, ст.102.

80. Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації в допоміжних органах, створених Президентом України: Указ Президента України від 05.05.2011 № 548/2011 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/548/2011>.

81. Про підсумки парламентських слухань «Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України»: Постанова Верховної Ради України від 24 трав. 2001 р. № 2450-ІІІ // Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України : матеріали парлам. слухань у Верховній Раді України 16 січ. 2001 р. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – С. 178–186.

82. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 39, ст. 181.

83. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України від 17.04.2014 № 1227-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 27, ст.904.

84. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження КМУ від 15.05.2013 № 386-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>.

85. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 10, ст. 43.

86. Проект Закону України “Про Концепцію державної інформаційної політики” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=70468&cat_id=7774.

87. Роговский Е. А. США: информационное общество (экономика и политика) / Е. А. Роговский. – Москва : Междунар. отношения, 2008. – 408 с.

88. Рябоконт О. Державна інформаційна політика формування інформаційного суспільства: зарубіжний досвід / О. Рябоконт // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. - 2016. - Вип. 43. - С. 97-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2016_43_9.

89. Савич А. Європейські програми формування інформаційного простору ЄС // Європейські програми формування інформаційного простору ЄС. [Електронний ресурс.]. – Режим доступу : <http://vmv.kytmu.edu.ua/v/p09/12.pdf>

90. Саврук М. Проблеми інформаційної політики України в контексті забезпечення інформаційної безпеки. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2017. Випуск 43. С. 172-184.

91. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика в сучасному політичному просторі / В. Ю. Степанов // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 3. – С. 76–78.

92. Токар О. Державна інформаційна політика: проблеми визначення концепту / О. Токар // Політичний менеджер. – 2009. – № 5. – С.131–141.

93. Токар О. Європейський вектор та нова якість інформаційної політики України / О. Токар // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Серія : Політичні науки. - 2010. - Вип. 4. - С. 328-338. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoar_2010_4_32.

94. Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2009. – 655 с.

95. Харченко Л.С., Ліпкан В. А., Логінов О.В. Інформаційна безпека України: Глосарій I За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора Р.А.Калюжного.- К.: «Текст», 2004.-180 с.

96. Чернов А. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы : монографія / А. А. Чернов. – Москва : Издат.-торг. корпорация «Дашков и К», 2006. – 232 с.

97. Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем : підручник / А. А. Чічановський, О. Г. Старіш. – К. : Грамота, 2010. – 568 с.

98. Шкляр В. І. Вектори часу / В. І. Шкляр // Україна на шляху до Європи : наук. вид. / упоряд. : В. І. Шкляр, А. В. Юричко. – К. : Етнос, 2006.– С. 226–264.

99. Шустенко С.О. Інформаційна політика та стан інформаційної сфери країн Європи / Journal of International Relations of KNU. Київ. - 2017 р. [Електронний ресурс.]. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/>

100. Savich, A.C. (2012), “European programs for the formation of the EU information space”, Problems of international relations, available at: <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p09/12.pdf> (Accessed 20 December 2018).